

Styrmedelsmix i pandemin

En inventering av offentligt finansierade insatser riktade till svenska företag för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin fram till och med den 15 oktober 2020. Vi analyserar också möjligheterna att utvärdera effekterna av de olika stödåtgärderna.

Dnr: 2020/180

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Studentplan 3, 831 40 Östersund

Telefon: 010 447 44 00

E-post: info@tillvaxtanalys.se

www.tillvaxtanalys.se

För ytterligare information kontakta: Ulrica Löfstedt

Telefon: 010-447 44 75

E-post: ulrica.lofstedt@tillvaxtanalys.se

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Kostnaderna kan komma att stiga	5
EU-finansierade stödåtgärder i pandemins spår	6
Rekommendation för att göra insatserna mer utvärderingsbara	6
1. Introduktion	7
1.1 Syfte och mål	7
1.2 Tillvägagångssätt	8
1.3 Avgränsningar	8
1.4 Disposition	8
2. Tidigare sammanställningar av stöd	9
2.1 Institut och myndigheters studier av coronapandemins ekonomiska effekter	9
3. Riktade ekonomiska stöd till företag i Sverige	11
3.1 Utökad statligt ansvar för sjuklönekostnader	11
3.2 Kreditgarantier till flygföretag med anledning av coronaviruset	12
3.3 Rekapitalisering av SAS	12
3.4 Anstånd med inbetalning av skatt och avgifter	13
3.5 Statligt stöd vid korttidsarbete	14
3.6 Statliga kreditgarantier – företagsakuten	16
3.7 Nedsatta arbetsgivaravgifter	17
3.8 Nedsatta egenavgifter	17
3.9 Utökade möjligheter till avsättning till periodiseringsfond	18
3.10 Utökade lånemöjligheter till företag	19
3.10.1 Lånemöjligheter riktade till små och medelstora företag	19
3.10.2 Lånemöjligheter riktade till innovativa företag	19
3.10.3 Svensk Exportkredits utökade kreditgarantier	19
3.11 Utökade exportkreditgarantier	19
3.11.1 Rörelsekreditgaranti för små och medelstora företag	20
3.11.2 Enskild kreditgaranti till stora företag	20
3.11.3 Garanti för korta krediter till höginkomstländer	21
3.12 Statligt stöd till hyresvärdar för rabatt på hyra	21
3.13 Omställningsstöd till företag med omsättningstapp	22
3.14 Ersättning till upphörande av fiskeverksamhet	23
3.15 Stödpaket till kulturföretag	24

3.16 Urval av insatser i budgetpropositionen för 2021	24
3.16.1 Förslag om statligt stöd för kompetensinsatser under korttidsarbete	25
3.16.2 Omsättningsbaserat stöd till enskild näringsidkare.....	25
4. Samlad bild av riktade stöd	27
5. EU-stöd och regelverk i coronapandemin	30
5.1 Utvidgat regelverk för statligt stöd	30
5.2 Stödinsatser för lantbrukare och små och medelstora företag verksamma inom jordbruket.....	31
5.3 Solvensstöd till livskraftiga företag	32
6. Datatillgång för framtida utvärderingar	33
6.1 Riksgälden.....	33
6.2 Boverket.....	33
6.3 Skatteverket	33
6.4 Exportkreditnämnden	34
6.5 Svensk Exportkredit	34
6.6 Försäkringskassan.....	34
6.7 Jordbruksverket.....	35
6.8 Tillväxtverket.....	35
6.9 Almi	35
6.10 Almi Invest.....	35
6.11 Sammanfattande iakttagelser kring datatillgången	36
7. Reflektioner	37
7.1 Förslag till vidare studier.....	38
Referenser	39

Sammanfattning

För att lindra de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin har Sveriges Riksdag och regering beslutat om omfattande ekonomiska stöd till näringslivet. Besluten har fattats under stark tidspress. En viktig komponent för lärande är att kunna utvärdera om de offentliga stöden haft avsedd effekt och hur kostnadseffektiva de har varit. Därför är det avgörande att de myndigheter som hanterar stöden säkerställer att det finns system för insamling av relevant data som möjliggör framtida utvärderingar.

Tillväxtanalys har genomfört en kartläggning av statliga stöd kopplade till coronapandemin. Syftet är att få en sammanhållen bild av vilken typ av stöd som har initierats, till vilka belopp och hur tillgången till data ser ut för att möjliggöra framtida utvärderingar.

Kartläggningen omfattar coronarelaterade statliga stöd fram till och med den 15 oktober 2020 utifrån följande frågeställningar:

- Vilka offentligt finansierade insatser ingår i den svenska styrmedelsmixen som syftar till att lindra de negativa ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin?
- Vilka EU-stöd finns tillgängliga för svenska företag att söka för att lindra de negativa ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin?
- Hur ser förutsättningarna att utvärdera effekterna av insatserna i den svenska styrmedelsmixen ut utifrån tillgängliga data och dokumentation?

Kartläggningen omfattar enbart ekonomiska stöd riktade till svenska företag. Stöd riktade till exempelvis individer eller offentliga aktörer omfattas inte i vår kartläggning.

Kostnaderna kan komma att stiga

Som denna kartläggning visar har det varit svårt för regeringen att beräkna statens kostnader för de coronarelaterade stöden till näringslivet. Regeringen har vid olika tillfällen reviderat sina beräkningar över kostnaderna. Svårigheterna hänger samman med att riksdag och regering varit tvungna att fatta beslut under stark tidspress. I vilken utsträckning företagen faktiskt kommer att ansöka om stöden har också varit svårbedömt. Vår kartläggning visar att den faktiska kostnaden för staten, fram till och med den 15 oktober uppgår till cirka 102 miljarder kronor.

Av den totala kostnaden består knappt 60 miljarder kronor av ekonomiska bidrag och cirka 42 miljarder kronor av nedsatta avgifter och skatter. Summan motsvarar cirka 8 procent av utgifterna i den totala statsbudgeten för 2020 och cirka 2 procent av Sveriges bruttonationalprodukt. Som jämförelse kan nämnas att de statliga stöden till näringslivet uppgick till 15 miljarder kronor under finanskrisen. I år har riksdagen därtill beslutat om utökade kreditgarantier och lån med cirka 233 miljarder kronor samt uppskov med inbetalningar av skatt på nästan 41 miljarder kronor. Det bör påpekas att staten räknar med att få tillbaka pengarna för de två sistnämnda stöden. Stöden innebär dock en ökad ekonomisk risk för staten. Statens kostnader kommer dock med stor sannolikhet att öka. Dels beroende på att alla beslutade stöd ännu inte utbetalats, dels utifrån att det kan tillkomma ytterligare stöd beroende på hur pandemin utvecklar sig framöver.

Förutom Länsstyrelserna har 14 myndigheter och andra offentliga aktörer regeringens uppdrag att förmedla eller övervaka utbetalningen av stöden.

EU-finansierade stödåtgärder i pandemins spår

Vår kartläggning visar att följande EU-stöd och regelverk påverkar de ekonomiska effekterna av Coronapandemin för svenska företag:

- utvidgat regelverk för statligt stöd
- stödinsatser för lantbrukare och företag inom livsmedelsbranschen,
- solvensstöd till livskraftiga företag.

Europeiska kommissionen har verkställt ett antal åtgärder för att stötta och lindra de samhällsekonomiska effekterna som har och kan uppstå inom EU på grund av Coronapandemin. Flera av dessa stödåtgärder syftar till att säkerställa företagens likviditet och att kontinuiteten i ekonomin kan bevaras såväl under som efter pandemin. Kommissionen har föreslagit ett solvensstöd som syftar till att förebygga risk för kortsiktiga svårigheter som kan leda till att företag blir insolventa på grund av pandemin. Stödet är dock ännu inte implementerat.

Rekommendation för att göra insatserna mer utvärderingsbara

Som vi påpekade inledningsvis är det viktigt att kunna utvärdera stöden för att dra lärdomar inför framtiden. Vår rekommendation är att staten tydliggör de önskade effekterna av de offentligt finansierade insatserna. Vi ser att många myndigheter samlar in data, vilket är positivt. Vår rekommendation är ändå att staten ställer krav på utbetalande myndigheter att samla in data som gör det möjligt för oberoende aktörer att utvärdera stöden, processen för att hantera dem samt de effekter som stöden genererat. Ett minimum är att information om stödmottagarnas organisationsnummer, stödets omfattning, typ av insats och huruvida stödet är coronarelaterat eller inte samlas in. Dessutom behöver det framgå under vilken period stödet lämnats. Ur ett utvärderingsperspektiv är det även av intresse att få data över företag som sökt men ej blivit beviljade stöd.

Utvärderingarna av stöden, processen för att hantera dessa samt effekterna av stöden utgör ett ovärderligt kunskapsunderlag som kan användas för att utveckla och effektivisera statliga stöd vid större kriser. I bästa fall kan utvärderingarna ge kunskaper som kan ligga till grund för utformningen av mer effektiva stöd när nästa ekonomiska kris kommer.

1. Introduktion

Spridningen av covid-19 medför stora globala ekonomiska konsekvenser. De flesta länder har vidtagit kraftfulla insatser för att försöka lindra den ekonomiska nedgången. Politiken har olika möjligheter att arbeta med styrmedel eller insatser för att stödja näringslivet. Det kan handla om såväl ekonomiska styrmedel som andra typer av styrmedel, exempelvis lättnader i tillståndskrav – så kallade administrativa styrmedel. När det gäller de ekonomiska styrmedel som riksdagen och regeringen har till sitt förfogande finns det olika sätt att dela in dessa. Ett sätt är att dela in styrmedlen i fyra kategorier av stöd: a) direkta ekonomiska stöd till företag, b) beviljande av uppskov med företagets inbetalningar till staten, c) nedsatta avgifter eller övertagande av vissa kostnader d) utökade möjligheter för företagen att låna pengar. Alla dessa fyra kategorier kan identifieras i de ekonomiska stöd till företag som drabbats ekonomiskt av coronapandemin i Sverige.

En utmaning är att kunskaperna är begränsade om hur ekonomiska kriser orsakade av en pandemi lämpligen ska hanteras. Den ekonomiska kris som pandemin orsakar har andra orsaker än tidigare ekonomiska kriser i modern tid, vilket gör att det saknas erfarenhet av vilka stöd som är effektiva för att lindra de ekonomiska konsekvenserna. Det är därför svårt att överföra lärdomar från exempelvis 2008 och 2009 års finansiella kris till den ekonomiska kris som nu är rådande orsakat av viruset.¹

I denna promemoria sammanfattas de svenska nationella ekonomiska stöden till företag. Promemorian ger också en kort beskrivning av de ekonomiska stödets syften och utformningar inklusive hänvisningar till lagstiftning, förordningar och propositionstext dit läsaren kan vända sig för en mer detaljerad information.

1.1 Syfte och mål

Inom ramen för den här studien genomförs en inventering av vilka nationella, statliga stöd som erbjudits det svenska näringslivet för att hantera de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin. Promemorian innefattar en kartläggning och beskrivning av olika stöd riktade till företag som tagits fram och lanserats på nationell nivå och på EU-nivå och som svenska företag kan söka. I studien kartläggs hur stöden utformats, hur de eventuellt har justerats samt förutsättningar för att kunna genomföra uppföljningar och utvärderingar av stödinsatserna.

Syftet med studien är att ta fram ett kunskapsunderlag som ger en översiktlig bild av vilka stödinsatser som används i Sverige till och med den 15 oktober 2020, vilka myndigheter som är ansvariga för respektive stöd samt att dokumentera vilka data som samlas in om dem som söker och mottar stöd. I promemorian beskrivs hur stödinsatserna utformats.

Följande frågeställningar har besvarats:

- Vilka nationella stöd erbjuds till det svenska näringslivet för att lindra de negativa ekonomiska konsekvenserna som kommit av spridningen av coronapandemin?

¹ Tillväxtanalys har i ett PM samlat erfarenheter från tidigare ekonomiska kriser. Se Tillväxtanalys (2020) "Ekonomiska kriser och näringspolitiska insatser – vilka är erfarenheterna från finanskrisen och 1990-talskrisen?" med diarienummer 2020/132. Studien skickades till Näringsdepartementet 6 april 2020.

- Vilka EU-stöd finns för det svenska näringslivet för att motverka de negativa ekonomiska konsekvenserna som kommit av spridningen av coronapandemin?
- Vilka förutsättningar finns för att utvärdera de nationella statliga ekonomiska stöden i framtiden? Hur dokumenteras stöden hos ansvariga aktörer och vilken data finns tillgänglig?

Det är viktigt att förstå att kartläggningen är till och med den 15 oktober 2020.

Förändringar eller tillägg efter den 15 oktober 2020 är således inte med i denna studie.

1.2 Tillvägagångssätt

För att kartlägga stöden har vi sökt i officiella källor så som regeringens hemsida, regeringspropositioner, ändringsbudgetar, EU:s hemsidor med mera. För att undersöka vilka förutsättningar som finns för att utvärdera stöden har vi sökt information på myndigheternas hemsidor samt varit i kontakt med ansvariga myndigheter. Vi har vidare varit i kontakt med ansvariga vid myndigheterna för att komplettera den offentliga informationen. På detta sätt har studiens frågeställningar kunnat besvaras.

1.3 Avgränsningar

Denna sammanställning uppdaterades senast den 15 oktober 2020. Syftet är att skapa en nulägesbild. Det framgår tydligt i texten om utvalda regeringspropositioner inte är beslutade.

Vidare innefattar översikten av stöden nationella insatser riktade mot *näringslivet*. Det innebär att företag ska vara mottagare av insatsen. Därmed appliceras ett företagsperspektiv i studien. Eventuella initiativ på regional och kommunal nivå omfattas därmed inte. Insatser som exempelvis höjd a-kassa, slopad karenssdag vid sjukpenning och förlängd sjukskrivning utan läkarintyg ingår därmed inte heller då de är riktade till individen.

1.4 Disposition

I kapitel 2 beskrivs befintliga sammanställningar som vi kunnat identifiera. I kapitel 3 beskrivs svenska, nationella ekonomiska stöd till näringslivet. Kapitel 4 innehåller en tabell som sammanfattar stöden som beskrivits i kapitel 3 och 4. I Kapitel 5 beskrivs EU-initierade ekonomiska stöd som svenska företag kan söka. Kapitel 6 beskriver datatillgång för framtida utvärderingar och det avslutande kapitlet innehåller reflektioner och förslag till vidare studier.

2. Tidigare sammanställningar av stöd

Vi har kunnat identifiera två översiktliga sammanställningar över länders ekonomiska stöd till näringslivet kopplade till covid-19-krisen. En översikt är från OECD och har publicerats i rapporten "SME policy responses" (OECD 2020a). OECD:s sammanställning innefattar ekonomiska stöd till små och medelstora företag i länderna inom OECD. En annan översikt är från Finansdepartementet som enligt uppgift har genomfört en opublicerad sammanställning över ett antal länders åtgärder. Sammanställningen ska likna den som OECD har gjort.

OECD:s sammanställning omfattar ett stort antal länder, såväl EU-medlemmar som länder utanför EU. Även om sammanställningen omfattar viss fördjupning av enskilda länder, så är innehållet brett och inte detaljerat och djupgående. Sammanställningen är senast uppdaterat 15 juli 2020. OECD har även gjort en motsvarande sammanställning specifikt för turismnäringen, i rapporten "Tourism policy responses" som senast uppdaterades 2 juni 2020 (OECD 2020b).

Både OECD:s och Finansdepartementets sammanställningar är breda och summariska. Vi drar slutsatsen att det behövs en något mer detaljerad sammanställning. I denna rapport ges en mer specifik sammanställning och svar på frågor såsom vilka företag som kan söka stödet, villkor för att få stödet etcetera beskrivs. Sådana frågor besvaras inte i tidigare sammanställningar.

2.1 Institut och myndigheters studier av coronapandemins ekonomiska effekter

Vi har även varit i kontakt med ytterligare sju svenska institut och myndigheter för att se över vilket arbete som de har initierat kring ekonomiska effekter av coronaviruset. Observera att sammanställningen av institutens och myndigheternas arbete är gjord under maj och juni 2020. Aktörerna kan ha ändrat sitt arbete sedan dess.

Översikten visar att varken Institutet för näringslivsforskning (IFN), Entreprenörskapsforum, Studieförbundet näringsliv och samhälle (SNS), Tillväxtverket, Konjunkturinstitutet (KI), Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) eller Nordiska ministerrådet har publicerat några jämförelser med andra länder.

Vi ser även att:

- IFN har genomfört viss forskning om coronapandemins konsekvenser för den svenska ekonomin (Institutet för näringslivsforskning 2020).
- Entreprenörskapsforum (2020a) har gjort en del forskning kring hur covid-19-krisen påverkar svenskt entreprenörskap. De utlyser även idéer om åtgärder som kan snabba på återhämtningen av ekonomin efter pandemin (Entreprenörskapsforum 2020b).
- SNS har under 2020 arrangerat en seminarieserie på temat effekter av pandemin, exempelvis gällande hur motståndig banksektorn är och hur arbetsmarknaden påverkas.
- Nordiska ministerrådet driver några initiativ kring pandemin för att undersöka möjligheter med digitalisering och nya tekniker för att kunna möta utmaningar. Det

handlar om utbildning, social omsorg, arbetskraft (frågor om distansarbete) samt stöd till startups (Nordic Baltic Tech 2020a; 2020b).

- Tillväxtverket publicerar statistik om korttidsarbete. Statistiken omfattar hur många ansökningar som kommit in, hur många ansökningar som har beviljats, utdelat belopp och hur beviljade ansökningar är fördelade på län och bransch. Uppgifterna redovisas per region och bransch ned till femsiffrig SNI-kod (Standard för svensk näringsgrensindelning).
- Skatteverket sammanställer för internt bruk statistik över coronarelaterade ekonomiska stöd till näringslivet. Sammanställningen omfattar statistik om anstånd med betalning av skatt, nedsatta arbetsgivaravgifter, nedsatta egenavgifter, arbetsgivares sjuklönekostnader, utökad möjlighet till avsättningar i periodiseringsfond, samt ansökt och beviljat omställningsstöd. Uppgifterna sammanställs i regel med information om stöden uppdelade på bransch, företagsstorlek och sektor.²

I tillägg har Tillväxtanalys (2020) gjort en sammanställning av lärdomar från tidigare kriser i studien "Ekonomiska kriser och näringspolitiska insatser". I studien sammanfattas preliminära bedömningar av coronapandemins ekonomiska effekter. I studien sammanställs också reflektioner som berör näringspolitiska insatser samt ekonomiska effekter av tidigare ekonomiska kriser på makro- och mikronivå.

Tillväxtanalys ansvarar även för statistik över konkurser och offentliga ackord som just nu uppdateras varje månad. Myndigheten kommer utifrån statistiken publicera studien "Konkurserna under Corona-pandemins inledande skede". I studien analyseras konkurserna under coronapandemins första skede från mars till och med september 2020. För att kort sammanfatta visar studien att efter en inledande topp under mars och april återgick konkurserna till det normala säsongsmonstret för att därefter ytterligare minska. Företagsstöden som blev allmänt tillgängliga från och med maj månad tycks sålunda ha bromsat konkursvågen, vilket varit avsikten med stöden. En statistisk analys visar att det i huvudsak var lågproduktiva företag som gick i konkurs under pandemins inledning. På Tillväxtanalys planeras även ytterligare studier.

² Enligt uppgift från Jesper Brodin, analytiker på Skatteverket, 2020-09-30.

3. Riktade ekonomiska stöd till företag i Sverige

3.1 Utökat statligt ansvar för sjuklönekostnader

Lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön, utfärdad den 3 april 2020. Förordning (2020:195) om vissa sjukpenningförmåner med anledning av sjukdomen covid-19, utfärdad den 3 april 2020. Förordning om ändring i förordningen (2020:195) om vissa sjukpenningförmåner med anledning av sjukdomen covid-19, utfärdad den 17 juni 2020.

På grund av coronavirusets spridning har riksdag och regering infört tillfälliga regler för sjuklönekostnader. De tillfälliga regeländringarna innebär att alla arbetsgivare får ersättning för hela sjuklönekostnaden som de har redovisat i arbetsgivardeklarationen under perioden april-juli 2020.

För de sjuklönekostnader som redovisas i augusti-september gäller en annan beräkning. Kostnaden för sjuklön ersätts enligt olika procentsatser beroende på hur höga kostnader arbetsgivaren haft. Större arbetsgivare betalar själva en större andel av sjuklönekostnaderna än mindre arbetsgivare (Regeringskansliet 2020). Staten ersätter arbetsgivare för sjuklönekostnader för den del som överstiger en viss andel (procent) av den månatliga lönesumman (SFS 2020:195). I tabell 1 redovisas gränsvärden för statens betalningsansvar.

Tabell 1 Gränsvärden för statens betalningsansvar för sjuklöner.

Lönesumma under månaden	Sjuklönekostnad ersätts för den del som överstiger andel av månadens lönesumma
högst 250 tkr	0,35%
250–500 tkr	0,63%
500–1000 tkr	0,77%
1000–1667 tkr	0,86%
över 1667 tkr	1,07%

Källa: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/socialforsakringar/atgarder-inom-sjukforsakringen-med-anledning-av-corona/> Hämtad [2020-08-28].

För att exemplifiera: En mindre arbetsgivare har en lönesumma som uppgår till 100 000 kr för en månad. Arbetsgivaren betalar 0,35 procent, det vill säga 350 kronor, av sjuklönekostnaden (100 000 kr multiplicerat med 0,35% = 350 kr). Överskjutande sjuklönekostnad ersätts av staten. En stor arbetsgivare har en lönesumma som uppgår till 2 000 000 kr för en månad betalar 21 400 kr i sjuklönekostnad (2 000 000 multiplicerat med 1,07%). Överskjutande sjuklönekostnad ersätts av staten.

Företagen behöver inte ansöka om ersättning för sjuklönekostnader. De betalar ut sjuklön till sina anställda precis som vanligt. Arbetsgivare lämnar varje månad in en arbetsgivardeklaration till Skatteverket och fyller i sjuklönekostnaden. Skatteverket meddelar i sin tur Försäkringskassan om företagets sjuklönekostnader och lönekostnader. Utifrån dessa uppgifter beslutar Försäkringskassan om ersättning. Försäkringskassan betalar ut ersättningsbeloppet till företagets skattekonto hos

Skatteverket. Företaget kan begära utbetalning av pengarna eller lämna kvar dem för att täcka skatter och avgifter som ska betalas.

Statens kostnader för övertagande av sjuklönekostnader beräknas till 10,1 miljarder kronor för perioden april-september (Prop. 2019/20:167, s. 48). I kostnadsberäkningarna ingår även de tillkommande kostnader som beräknas uppstå på grund av att kravet på läkarintyg under sjuklöneperioden har avskaffats genom en lagändring. Enligt budgetpropositionen har Försäkringskassan mellan april och juli 2020 ersatt företagen med ungefär 8,9 miljarder kronor för att kompensera för sjuklönekostnader (Prop. 2020/21:1, utgiftsområde 24, s. 21).

3.2 Kreditgarantier till flygföretag med anledning av coronaviruset

Regeringens proposition 2019/20:136 Extra ändringsbudget för 2020 – Kreditgarantier till flygföretag med anledning av coronaviruset. 17 mars 2020. [Beslutad, bifall]

Propositionen godkändes den 19 mars av riksdagen med ändringar från utskottet. Regeringen konstaterar i propositionen att den pågående spridningen av coronaviruset har inneburit att efterfrågan på flygresor minskat kraftigt. Flygföretag befinner sig därför i en akut ekonomisk situation, med svårigheter att låna på kapitalmarknaden. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ställa ut kreditgarantier som sammanlagt uppgår till högst 5 miljarder kronor. Kreditgarantierna är för lån till flygföretag som den 1 januari 2020 hade ett svenskt tillstånd att bedriva kommersiell verksamhet inom luftfart. 1,5 miljarder av de totalt 5 miljarder kronorna är öronmärkta till SAS AB. Kreditgarantierna får endast ställas ut till företag som har sin huvudsakliga verksamhet eller säte i Sverige. Staten tar ut en riskavspeglande garantiavgift som flygbolagen sätter in på ett konto i Riksgäldskontoret. Om en garanti behöver infrias försämras statens budgetsaldo och det finansiella sparandet. Riksgälden har uppdraget att handlägga och besluta om kreditgarantierna.

Syftet med kreditgarantierna är att värna i grunden livskraftiga svenska flygföretag från att slås ut till följd av den rådande situationen (Prop. 2019/20:136, s. 7). Därutöver behöver bolagen framöver arbeta med att framtidssäkra sin verksamhet. Det gäller inte minst på klimatområdet.

Kreditstödet omfattar ett tjugotal flygföretag som har svenskt tillstånd för kommersiell verksamhet inom luftfart. Av dessa bedriver en handfull företag i dag reguljär linjefart. Övriga bedriver till exempel ambulansflyg eller helikopterverksamhet.

3.3 Rekapitalisering av SAS

Regeringens proposition 2019/20:187 Extra ändringsbudget för 2020 – Ersättning till riskgrupper, kapitalinsatser i statligt ägda företag och andra åtgärder med anledning av coronaviruset. 15 juni 2020. [Beslutad, bifall]

Propositionen godkändes den 23 juni av riksdagen med ändringar från utskottet. Genom godkännandet av proposition 2019/20:187 bemyndigas regeringen att för statens räkning delta i en rekapitalisering av SAS AB (SAS) med ett belopp om högst fem miljarder kronor. Förutom rekapitaliseringen finns som tidigare nämnt efter förslag i propositionen 2019/20:136 en garantiram på högst 5 miljarder kronor för lån till flygföretag (Prop.

2019/20:136; Bet. 2019/20:FiU52; Rskr. 2019/20:188). Av denna garantiram är 1,5 miljarder kronor öronmärkt till SAS (se avsnitt 4.2).

I SAS situation, med det rådande läget på flygmarknaden, bedömer såväl bolagets styrelse som regeringen att en rekapitalisering inte kan genomföras utan att svenska och danska staten deltar. På grund av SAS nyckelroll i den svenska flyginfrastrukturen och bolagets position som en drivkraft i klimatomställningen av flygbranschen menar regeringen att den svenska staten bör delta i en rekapitalisering av bolaget. Deltagandet kan komma att ske genom exempelvis förvärv av aktieinstrument, stamaktier och preferensaktier, hybridkapitalinstrument, vinstandelsbevis och konvertibla säkerställda eller ej säkerställda obligationer, samt andra överlåtbara värdepapper som emitteras av SAS. Regeringen kan i nuläget inte bedöma hur stort svenska statens deltagande behöver bli. Det bedöms dock inte behöva överstiga 5 miljarder kronor.

3.4 Anstånd med inbetalning av skatt och avgifter

Regeringens proposition 2019/20:132 Extra ändringsbudget för 2020 - Åtgärder med anledning av coronaviruset. 19 mars 2020. [Beslutad, bifall]

Regeringen föreslår i proposition 2019/20:132 att det genom en förändring i lagen (2009:99) om anstånd med inbetalning av skatt i vissa fall ska vara möjligt för företag att få anstånd med inbetalning av skatt. Propositionen godkändes den 2 april av riksdagen med ändringar från utskottet. Förslaget innebär att anstånd med inbetalning av preliminär skatt, arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt kan beviljas efter ansökan som avser redovisningsperioderna januari–september 2020.³

Enligt gällande bestämmelser ska arbetsgivares sammanlagda skatteavdrag och arbetsgivaravgifter redovisas i en arbetsgivardeklaration för varje redovisningsperiod. Redovisningsperioden är en kalendermånad. Vidare ska den som är registrerad för mervärdesskatt lämna en mervärdesskattedeklaration för varje redovisningsperiod. Redovisningsperioden är enligt huvudregeln en kalendermånad (SFS 2011:1244, 26 kap.).

Regeringen föreslår i propositionen 2019/20:132 att Skatteverket ges möjlighet att bevilja anstånd med inbetalning av arbetsgivares sammanlagda skatteavdrag och arbetsgivaravgifter. Anståndstiden får bestämmas till längst ett år. Företag som beviljas anstånd ska dels betala ränta på det belopp de fått anstånd med, dels anståndsavgift. Räntan är 1,25 procent på anståndsbeloppet. Förutom ränta tillkommer en anståndsavgift efter sex månader på 0,2 procent på beviljat anståndsbelopp och tas ut för varje påbörjad kalendermånad.⁴ Vare sig räntan eller avgiften är avdragsgill i företagets deklaration.

Reglerna om anstånd har inte någon begränsning när det gäller organisationsform eller storlek på företaget. Alla skattebetalare som betalar de specifika skatteavdrag och arbetsgivaravgifter som ska redovisas i en arbetsgivardeklaration, eller den mervärdesskatt som ska redovisas i en mervärdesskattedeklaration som ska lämnas för månad eller kvartal, kan beviljas anstånd med inbetalningen av dessa skatter och avgifter.

³ En motsvande ordning infördes i samband med finanskrisen 2008 och 2009, se Prop. 2008/09:113.

⁴ De här reglerna, som innebär en sänkning av kostnaderna jämfört med tidigare, började gälla 1 juni men tillämpas bakåt i tiden (retroaktivt) för alla tillfälliga anstånd som beviljats från 30 mars i år. Se Skatteverket (2020).

De statsfinansiella konsekvenserna kan vara svåra att beräkna. Regeringen anger i propositionen (2019/20:136, s. 37) att den samlade offentligfinansiella effekten av anstånd med betalning av de aktuella skatterna består av två deleffekter. Den första deleffekten är en ränteeffekt av de uppskjutna betalningarna, som påverkar statens lånebehov. Den andra deleffekten är den påverkan på statens uppbördsförluster som anstånden medför. Båda deleffekterna har i sin tur två motverkande effekter. När det gäller ränteeffekten medför de uppskjutna betalningarna en räntekostnad för staten. Samtidigt påförs företagen som använder sig av anstånd en kostnadsränta och en anståndsavgift som sammantaget är högre än statens upplåningskostnad. Den offentligfinansiella nettoeffekten av de båda räntorna är, enligt regeringen, därför positiv för staten.

Även uppbördsförlusterna har två motverkande effekter. Som allmän princip gäller att uppbördsförlusterna ökar ju längre tid som förflyter mellan den skattepliktiga händelsen och skattebetalningen. Om skattekrediten förlängs hinner alltså fler företag att gå i konkurs innan skatten betalas. Samtidigt är syftet med de tillfälliga anstånden att förhindra konkurser genom att i grunden livskraftiga företag får hjälp att överbygga tillfälliga likviditetsproblem. Möjligheterna till tillfälliga anstånd medför således att staten ökar risken för att det uppstår uppbördsförluster. Samtidigt utgår en anståndsavgift utöver den normala kostnadsräntan. Rent principiellt ska denna anståndsavgift kompensera för den ökade risken för uppbördsförluster (Prop. 2019/20:132, s. 37).

Cirka 36 800 företag har fått anstånd med inbetalning av arbetsgivaravgifter, avdragen preliminär skatt och mervärdesskatt fram till och med den 4 september 2020. Totalt uppgår kostnaden till 40,9 miljarder kronor för de beviljade anstånden med inbetalning av skatter och avgifter (Prop. 2020/21:1, utgiftsområde 24, s. 21).

3.5 Statligt stöd vid korttidsarbete

Regeringens proposition 2019/20:132 Extra ändringsbudget för 2020 - Åtgärder med anledning av coronaviruset. 19 mars 2020. [Beslutad, bifall]

Propositionen godkändes den 2 april av riksdagen med ändringar från utskottet. Regeringen föreslog i propositionen 2019/20:132 att ett nytt system för stöd vid korttidsarbete införs. Stöd enligt det nya systemet ska kunna lämnas under en begränsad tid till arbetsgivare som på grund av tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter behöver införa korttidsarbete. Systemet är således tänkt att utgöra ett komplement till det befintliga systemet som innebär att arbetsgivare bara kan ansöka om stöd när det allmänna konjunkurläget är mycket dåligt och efter aktivering från regeringen, enligt lag (2013:948) om stöd vid korttidsarbete.

Reglerna för statligt stöd vid korttidsarbete innebär att staten, arbetsgivaren och arbetstagaren delar på kostnaderna för korttidsarbete. Kostnaderna för korttidsarbete utgörs av den lön inklusive arbetsgivaravgifter som motsvarar arbetstidsminskningen. Det statliga stödet uppgår till en tredjedel av kostnaderna (Prop. 2013/14:1). Företagen

ansöker hos Skatteverket⁵ om så kallat preliminärt stöd som lämnas enligt tre fasta nivåer för arbetstids- och löneminskning. Stödet betalas ut via skattekontot hos Skatteverket.

Ett av de bakomliggande motiven till de nya bestämmelserna om korttidsarbete är att ett antal länder⁶ som har betydelse för svensk industri och konkurrenskraft har permanenta system för stöd till korttidsarbete. Systemen är alltid öppna för ansökningar från arbetsgivare. Således kan enskilda arbetsgivare som drabbas av svårigheter beviljas stöd oberoende av aktivering från regeringen och oberoende av det allmänna konjunkturläget. Sverige har däremot ett stöd som enbart kan ges efter aktivering av regeringen vid ett särskilt svårt allmänt konjunkturläge, vilket kan antas inträffa mycket sällan. Regeringen menade därför att det behöver införas ett motsvarande system för korttidsarbete även i Sverige för att svenska företag ska erbjudas likvärdiga villkor som i jämförelseländerna (Prop. 2019/20:132, s. 48). Regeringen beslutade därför om en ändring i lagen, enligt förordning (2020:208) om stöd vid korttidsarbete. Förordningen trädde i kraft den 7 april 2020.

Lönetaket för stödet är 44 000 kr per månad. En arbetsgivare kan få stöd i sex kalendermånader, med möjlighet till förlängning i ytterligare tre kalendermånader. Stödet går till arbetsgivare som utbetalar det aktuella nedsatta lönebeloppet till arbetstagaren.⁷ Stödet är ett rättighetsstöd, vilket innebär att alla företag som har rätt till stödet kommer att få det (se Tillväxtverket 2020b).

Regeringen har i vårändringsbudgeten (Prop. 2019/20:99, som godkänts i riksdagen) tillfört ytterligare 17 miljarder kronor till korttidsarbete. Efter förslag i propositionen 2019/20:132 fördes detta anslag upp på statens budget med ytterligare 2,4 miljarder kronor (Prop. 2019/20:132; Bet. 2019/20:FiU51; Rskr. 2019/20:202). Sammanlagt har därmed regeringen tillfört 19,4 miljarder kronor för korttidsarbete med anledning av spridningen av coronaviruset.

Godkännande för stöd får bara lämnas om arbetsgivarens ekonomiska svårigheter är tillfälliga och allvarliga, har orsakats av något förhållande utom arbetsgivarens kontroll och inte rimligen hade kunnat förutses eller undvikas. Arbetsgivaren ska också ha använt sig av andra tillgängliga åtgärder för att minska arbetskraftskostnaderna. Stöd får inte lämnas till arbetsgivare som vid tidpunkten för ansökan är skyldig att upprätta kontrollbalansräkning, är föremål för företagsrekonstruktion eller är på obestånd (Prop. 2019/20:132, s. 51).

Tillväxtverket betalar ut stödet till arbetsgivarna efter ansökan. Enligt Tillväxtverket (2020) fördelas kostnaderna för nedgång av arbetstid enligt nedanstående tabell:

Tabell 2 Kostnader för nedgång i lön och arbetstid fördelas i fyra nivåer

Nivå	Minskad arbetstid	Minskad lön	Arbetsgivare	Stat	Minskad kostnad arbetsgivare
1	20%	4%	1%	15%	-19%

⁵ Observera att denna ordning gäller det ordinarie systemet för korttidsarbete. För det nya, kompletterande stödet som infördes i april 2020, och som används under coronapandemin, ansöker företagen hos Tillväxtverket.

⁶ I propositionen anger regeringen Tyskland, Frankrike, Belgien, Nederländerna och Finland.

⁷ Stödet ersätter arbetad tid. Sjukdom, semester och föräldraledighet är frånvaro som inte inkluderas i stödet. Ansökan är öppen under hela 2020.

2	40%	6%	4%	30%	-36%
3	60%	7,5%	7,5%	45%	-53%
4*	80%	12%	8%	60%	-72%

Källa: Tillväxtverket 2020a

***Anmärkning: Nivå 4 kan endast sökas för maj, juni och juli.**

Det kompletterande systemet för stöd vid korttidsarbete har getts till ungefär 69 000 företag fram till och med den 3 september 2020. I vårandringsbudgeten redovisade regeringen att de tillfört 19,4 miljarder kronor. I budgetpropositionen för 2021 redovisar regeringen att stödet uppgått till cirka 28 miljarder kronor (Prop. 2020/21:1, utgiftsområde 24, s. 21).

3.6 Statliga kreditgarantier – företagsakuten

Regeringens proposition 2019/20:142 Extra ändringsbudget för 2020 – kreditgarantier för lån till företag. 26 mars 2020. [Beslutad, bifall]

Propositionen godkändes den 1 april av riksdagen med ändringar från utskottet. Regeringen föreslog i proposition 2019/20:142 att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ställa ut kreditgarantier om sammanlagt högst 100 miljarder kronor till kreditinstitut.⁸ Kreditinstituten ska bedriva verksamhet i Sverige för lån till primärt små och medelstora företag, som på grund av covid-19 fått ekonomiska svårigheter, men som i övrigt bedöms vara livskraftiga. Företagen ska ha sin huvudsakliga verksamhet eller sitt säte i Sverige. Kreditgarantiprogrammet omfattar inte garantier för lån till finansiella företag.

En statlig kreditgaranti innebär att staten går i borgen för någon annans betalningsåtagande upp till ett visst belopp. En garantiavgift tas ut som motsvarar förväntade förluster och administrativa kostnader som förknippas med åtagandet. Garantiverksamheten förväntas sammantaget vara självfinansierat på lång sikt. Garantiavgiften till staten grundar sig på respektive låntagares aktuella riskklass, med utgångspunkt i företagets långsiktiga kreditvärdighet. Riskbedömningen sker enligt kreditinstitutens processer för kreditprövning. Kredit som beviljas inom ramen för garantiavtalet baseras på företagets långsiktiga kreditvärdighet enligt bankernas interna ratingsystem, vid tidpunkten för lånets beviljande. Garantiavgiften fastställs utifrån ratingen. Garantiavgifter till staten ska betalas av kreditinstitutet i förskott årsvis. Garantiavgiften som bankerna ska betala är mellan 0,53 och 1,03 procent men kan bli högre för de mest utsatta företagen.⁹

De statliga kreditgarantierna hanteras av Riksgälden som tecknar avtal med kreditinstitut som handlägger kreditgivningen och gör erforderlig kreditprövning. Den 25 september 2020 har 71 banker och institut tecknat avtal med Riksgälden. De beviljade lånen till företagen (som omfattas av den statliga kreditgarantin) uppgick den 25 september 2020 till 2,3 miljarder kronor (Riksgälden 2020).

⁸ Riksgälden benämner dessa kreditgarantier för "företagsakuten".

⁹ Enligt artikel i Dagens industri den 8 april 2020. Se Cervenka (2020).

Lån och kreditfaciliteter till ett företag får högst uppgå till 25 procent av omsättningen för 2019, alternativt två gånger storleken för företagets lönekostnad under 2019. För företag som startats från och med första januari 2019 får lån högst uppgå till företagets uppskattade årliga lönekostnad för de två första verksamhetsåren. Lånen får inte överstiga 75 miljoner kronor per företag. I undantagsfall kan högre lånebelopp tillåtas efter särskild prövning av Riksgäldskontoret, men får då högst uppgå till 250 miljoner kronor. Krediter garanteras med upp till 70 procent av lånebeloppet och staten ersätter kreditinstitutet med upp till 70 procent av den förlust som uppstår på det lån som garantin avser. Krediterna kan sökas fram till och med 31 december 2020.

3.7 Nedsatta arbetsgivaravgifter

Regeringens proposition 2019/20:151 Extra ändringsbudget för 2020 – Ytterligare åtgärder på skatteområdet med anledning av Coronaviruset. 30 mars 2020. [Beslutad, bifall]

Propositionen godkändes den 3 april av riksdagen med ändringar från utskottet. Riksdagen beslutade, i enlighet med regeringens förslag i propositionen 2019/20:151, om en nedsättning av arbetsgivaravgifterna. Nedsättningen innebär att bara ålderspensionsavgiften ska betalas, vilket i sin tur innebär att arbetsgivaravgifterna sätts ner från 31,42 procent till 10,21 procent. Nedsättningen gäller för upp till 30 anställda hos arbetsgivaren och på lönesumman upp till 25 000 kronor per månad. På den del av lönesumman som överstiger detta belopp ska nedsättning inte ske.

Nedsättningen ska vara tillfällig och gälla till och med 30 juni 2020. Nedsättningen trädde i kraft 6 april 2020 och tillämpas på ersättning som utges efter 29 februari 2020 fram till sista juni, det vill säga fyra månader. Även utländska företag som har socialavgiftsavtal med anställda omfattas av nedsättningen. Nedsättningen beräknas omfatta drygt 274 000 företag och knappt 3 miljoner anställda. Ett företag kan maximalt få en nedsättning med 5 300 kr per anställd (räknat på en månadslön på 25 000 kr). För en fyramånadersperiod innebär detta 21 200 kr. En maximal nedsättning per företag beräknas till 21 200 kr per anställd gånger maximalt 30 anställda, det vill säga 636 000 kr. Skatteverket hanterar arbetsgivaravgifterna. Statens kostnad beräknas till netto 24 miljarder kronor för nedsatta arbetsgivaravgifter mellan sista februari och sista juni 2020.¹⁰ Enligt uppskattningar har den tillfälliga, generella nedsättningen av arbetsgivaravgifterna under perioden mars till juni uppgått till 27,5 miljarder kronor (Prop. 2020/21:1, utgiftsområde 24 s. 21).

3.8 Nedsatta egenavgifter

Regeringens proposition 2019/20:151 Extra ändringsbudget för 2020 – Ytterligare åtgärder på skatteområdet med anledning av Coronaviruset. 30 mars 2020. [Beslutad, bifall]

Propositionen godkändes den 3 april av riksdagen med ändringar från utskottet. Beslutet innebär att enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag berättigas nedsättning av egenavgifterna och den allmänna löneavgiften. Förslaget syftar till att ge en skattelättnad för målgruppen i motsvarande utsträckning som för arbetsgivare (se avsnitt 2.6). Nedsättningen innebär att ingen annan avgift än

¹⁰ Regeringen beräknar att nedsättningen av arbetsgivaravgifter innebär uteblivna intäkter för staten motsvarande 30,5 miljarder kr. Sänkta arbetsgivaravgifter minskar, allt annat lika, företagens avdragsgilla kostnader. Minskade avdragsgilla kostnader ökar i sin tur bolagsskatteintäkterna. Regeringen beräknar nettoeffekten till 24 miljarder kronor.

ålderspensionsavgiften betalas för inkomster som uppbärs under perioden 1 januari 2020 till och med 31 december 2020. Nedsättningen av egenavgifterna och den allmänna löneavgiften ska gälla den del av avgiftsunderlaget som uppgår till högst 100 000 kronor för helåret 2020. Egenavgifterna hanteras av Skatteverket.

Förslaget uppskattas beröra cirka 250 000 personer som bedriver aktiv näringsverksamhet. Nedsättningen innebär en minskad kostnad för egenavgifter och allmän löneavgift med upp till 18 760 kronor för 2020. Nedsättningen beräknas innebära att statens intäkter minskar med netto 1,53 miljarder kronor 2020.

3.9 Utökade möjligheter till avsättning till periodiseringsfond

Regeringens proposition 2019/20:151 Extra ändringsbudget för 2020 – Ytterligare åtgärder på skatteområdet med anledning av Coronaviruset. 30 mars 2020. [Beslutad, bifall]

Propositionen godkändes den 3 april av riksdagen med ändringar från utskottet. Regeringen föreslog i propositionen 2019/20:151 att utökade möjligheter till avsättning till periodiseringsfond införs för beskattningsåret 2019. Förslaget innebär att enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i svenska handelsbolag får dra av ett belopp som högst motsvarar 100 procent av ett (för periodiseringsfond justerat) positivt resultat upp till en miljon kronor. Alternativt får avdrag göras med högst ett belopp som motsvarar 30 procent av ett (för periodiseringsfond justerat) positivt resultat.

De tidigare reglerna innebar att enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i svenska handelsbolag får dra av ett belopp som högst motsvarar 30 procent av ett för periodiseringsfonden justerat positivt resultat. Med det nya förslaget har alltså beloppet utökats till 100 procent upp till en miljon kronor. De företag som väljer att tillämpa den föreslagna regeln får maximalt göra ett avdrag som motsvarar det justerade överskottet. Avdraget får alltså inte medföra underskott.

Regeringen bedömde i propositionen 2019/20:151 att företag inte enbart kan få problem med likviditeten, utan även att de kan få problem med lönsamheten till följd av coronapandemin. Regeringen menar att det finns en uppenbar risk att många företag kommer redovisa förlust. För dessa företag bedömer regeringen att det skulle kunna vara fördelaktigt att få större möjligheter att kvitta förluster som uppkommer i år, mot vinster som uppstod föregående år. Sverige har inget uttryckligt system för förlustutjämning mot tidigare års vinster. Däremot fyller systemet med periodiseringsfonder en sådan funktion.

Avsättning till periodiseringsfond är en fondavsättning som innebär en möjlighet till resultatutjämning mellan olika beskattningsår i en näringsverksamhet. Genom denna avsättning anses företagets finansiering av investeringar med eget kapital underlättas och likviditeten förstärkas. Genom att en periodiseringsfond kan upplösas i förlustsituation erbjuder systemet även möjlighet till utjämning av förluster mot tidigare års vinster. Enligt budgetpropositionen för 2021 förväntas skatteintäkterna minska med 13 miljarder kronor till följd av förslaget (Prop. 2020/21:1, s. 34). Skatteverket hanterar avsättningar för periodiseringsfonder. Enligt regeringens förslag i budgetpropositionen förväntas avsättningarna till periodiseringsfonderna återföras 2021 till beskattning.

3.10 Utökade lånemöjligheter till företag

Regeringens proposition 2019/20:99 Vårändringsbudget för 2020. 9 april 2020. [Beslutad, bifall]

Propositionen godkändes den 16 juni av riksdagen med ändringar från utskottet. I och med godkännandet av vårändringsbudgeten 2020 beslutades åtgärder som kan underlätta företagens tillgång till finansiering. Syftet är att trygga sysselsättning och tillväxt i företag som har drabbats hårt av coronapandemin. I detta avsnitt presenterar vi ett antal stöd som innebär utökade lånemöjligheter till företag.

3.10.1 Lånemöjligheter riktade till små och medelstora företag

Almi Företagspartner AB (Almi) får ett kapitaltillskott på 3 miljarder kronor för att öka sin utlåning till små och medelstora företag i hela landet. Almi har i uppdrag att utveckla och finansiera små och medelstora företag i hela landet samt erbjuda företag marknadskompletterande finansiering. Regeringen gör bedömningen att Almis kapacitet för utlåning behöver förstärkas för att kunna möta en ökad efterfrågan på finansiering. Regeringen föreslår därför i vårändringsbudgeten att Almi ges ett kapitaltillskott på 2 950 miljoner kronor.

3.10.2 Lånemöjligheter riktade till innovativa företag

Som ett komplement till Almis kapitaltillskott på 3 miljarder kronor har Almi Invest fått ytterligare 400 miljoner kronor för att stötta små innovativa bolag.¹¹ Medlen syftar till att motverka negativa ekonomiska effekter av coronavirusets spridning i små innovativa bolag samt undvika att strukturkapital och immateriella värden i bland annat life science-sektorn går till spillo.

Almi Invest är idag delägare i cirka 350 sådana innovativa svenska bolag. Tillskottet på 400 miljoner kronor syftar till att möjliggöra för Almi Invest att kortsiktigt kunna ta ansvar för bolag inom bland annat life science där man redan är delägare och där kapitalbehovet ökar på grund av virusutbrottet. Pengarna ska också innebära att bolaget kan fortsätta nyinvestera vilket är viktigt då det finns en risk att privata alternativ för ägarkapital framöver minskar.

3.10.3 Svensk Exportkredits utökade kreditgarantier

AB Svensk Exportkredits (SEK) låneram ökas från 125 till 200 miljarder kronor och kan användas till att ge både statsstödda och kommersiella krediter till svenska exportföretag. Syftet är att stärka SEKs utlåningskapacitet och därmed ge bolaget bättre förutsättningar att stötta exportföretagen. I budgetpropositionen föreslår regeringen en ökad låneram för SEK på grund av ökat behov till följd av covid-19 (Prop. 2020/21:1, utgiftsområde 24, s. 152).

3.11 Utökade exportkreditgarantier

Regeringens proposition 2019/20:99 Vårändringsbudget för 2020. 9 april 2020. [Beslutad, bifall]

Propositionen godkändes den 16 juni av riksdagen med ändringar från utskottet. I och med godkännandet av vårändringsbudgeten 2020 utökades exportkreditgarantier för att finansiera exportaffärer. Exportföretagen inte ska tappa i konkurrenskraft jämfört med

¹¹ Almi Invest AB är ett dotterbolag till Almi företagspartner AB.

konkurrerande företag i andra länder. Exportkreditgarantierna ska hjälpa exporterande företag som har drabbats hårt av coronapandemin.

Exportkreditnämndens (EKN) tak för kreditgarantier utökas från 450 till totalt 500 miljarder och minskad självrisk hos bankerna ger företag nya och förbättrade möjligheter att låna.¹² Det utökade taket på 50 miljarder ses som en satsning för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin. EKN:s garantier är till för exporterande företag i alla storlekar samt underleverantörer till exporterande företag. EKN erbjuder en rad olika garantier. Nedan listas EKN:s garantier som vi uppfattat som särskilt formade för att hantera ekonomiska effekter av spridningen av covid-19. I regeringens budgetproposition föreslås den höjda exportkreditramen vara oförändrad under 2021, då den höga efterfrågan på exportkreditgarantierna förväntas fortsätta (Prop. 2020/21, utgiftsområde 24, s. 143).

3.11.1 Rörelsekreditgaranti för små och medelstora företag

Rörelsekreditgarantin syftar till att underlätta kapitalförsörjningen för exporterande små och medelstora företag samt underleverantörer till exporterande företag. Med en rörelsekreditgaranti delar banken risken med EKN när banken lämnar rörelsekrediter i form av lån, checkkredit, övertrasseringsrätt eller fakturakredit. EKN garanterar 80 procent av det beviljade beloppet.

EKN kan utfärda rörelsekreditgaranti för lån, checkkredit, övertrasseringsrätt eller fakturakredit som avser kapital för att finansiera exportverksamhet. Behovet av kapital kan vara för kostnader som uppkommer innan en exportorder är tecknad eller efter avtal. Det ska vara skilt från kredittagarens behov av mer långsiktigt risk eller eget kapital.

Garantin utfärdas till banker eller andra kreditgivare som lämnar krediter till företag med en omsättning upp till 5 miljarder kronor. Kreditens löptid ska normalt inte uppgå till mer än 24 månader. För en checkkredit får löptiden vara högst 12 månader.

Rörelsekreditgarantin skyddar banken mot förlust om kredittagaren inte återbetalar den garanterade krediten. EKN ersätter banken vid förlust med 80 procent av den utestående krediten som garantin avser. Banken behöver således bara ta 20 procent av risken. Förlusten beräknas som den utestående fordringens kapitalbelopp, plus ränta, minus det belopp som banken erhållit när banken tagit sin eventuella säkerhet i anspråk. EKN bestämmer premien utifrån riskbedömning av kredittagaren. Premien motsvarar vanligtvis bankens riskpremie. Minimipremien är 1 500 kronor per garanti.

3.11.2 Enskild kreditgaranti till stora företag

För att möta nya finansieringsbehov som orsakats av coronapandemin har EKN även tagit fram en garanti för stora företags rörelsefinansiering (enskild kreditgaranti) och deras underleverantörsfinansiering. EKN kan bevilja stora företag en högre garantitäckning för finansiering som avser betalning till underleverantörer. Enskild kreditgaranti kan användas av exporterande företag med mer än 500 miljoner kronor i omsättning. Garantin täcker 75 procent av bankens lån till företaget. EKN:s

¹² Regeringen har ett tidigare bemyndigande att under 2020 ställa ut kreditgarantier för exportkrediter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 450 miljarder kronor. Det utökade bemyndigandet omfattar därför 50 miljarder kronor.

garantitäckning för finansiering som avser betalning till företagets underleverantörer uppgår till 80 procent.

3.11.3 Garanti för korta krediter till höginkomstländer

EKN kan tillfälligt under 2020 garantera betalningsrisken i leverantörskrediter till höginkomstländer. Normalt är det endast privata kreditförsäkrare som garanterar kredittider under två år till höginkomstländer, men under coronakrisen kan även EKN göra det.

3.12 Statligt stöd till hyresvärdar för rabatt på hyra

Förordning (2020:237) om statligt stöd när vissa lokalhyresgäster fått rabatt på hyran, utfärdad den 16 april 2020. Förordning om ändring i förordningen (2020:237) om statligt stöd när vissa lokalhyresgäster fått rabatt på hyran, utfärdad den 2 juli 2020.

För att stödja vissa lokalhyresgäster har regeringen genom förordning (2020:237) beslutat om ekonomiskt stöd för tillfälligt sänkta fasta hyror för utsatta branscher. Stödet innebär att hyresvärdar som i avtal sänkt den fasta hyran för hyresgäster under perioden 1 april till 30 juni i vissa utsatta branscher kan söka stöd för att kompensera en del av hyressänkningen.

Hyresgästen ska under perioden vara verksam i en bransch som omfattas av stödet. De branscher som räknas som utsatta är sällanköpshandel, hotell och restaurang, samt vissa andra branscher såsom sektorer inom resor, fritid och kultur.¹³ Kompensationen uppgår maximalt till 50 procent av den nedsatta fasta hyran, dock maximalt 25 procent av den ursprungliga fasta hyran. Kompensationen söks av hyresvärderna i efterhand via länsstyrelserna. Regeringen har avsatt fem miljarder kronor (Prop. 2019/20:146, s. 5).

Den 2 juli beslutades det om förändringar i förordningen så att fler branscher skulle kunna söka stödet från och med den 31 juli. Den stödberättigade perioden är fortfarande den samma, det vill säga för perioden 1 april till 30 juni 2020.

Avtalet ska ha tecknats mellan hyresvärderna och hyresgästen senast den 31 juli 2020. Utökningen gäller bland annat sektorerna "underhåll och reparation av motorfordon utom motorcyklar", "uthyrning och leasing av motorfordon" och "sport- och fritidsutbildning" (Prop. 2019/20:146, s. 5).

För att få stödet ansöker hyresvärderna hos Boverket via en särskild e-tjänst. Sedan handlägger och beslutar sju länsstyrelser om bifall eller avslag på ansökan. Då länsstyrelserna godkänt ansökan betalas stödet ut av Boverket. Länsstyrelsen i Västra Götalands län samordnar länsstyrelsernas arbete med stödet. Länsstyrelsens beslut kan överklagas till Förvaltningsrätten.

Regeringen har beräknat att hyresstödet kan uppgå till 5 miljarder kronor för 2020. I budgetpropositionen har regeringen reviderat stödet till 2 miljarder kronor för 2020 (Prop. 2020/21:1). Enligt statistik från Boverket (2020) har stöd beviljats för 402 miljoner kronor, per den 28 september 2020. De största beloppen beviljade stöd har gått till Stockholms län (155 Mkr), Västra Götalands län (89 Mkr) och Skåne län (35 Mkr). Största stöden per invånare har gått till Stockholms län och Jämtlands län.

¹³ För en fullständig beskrivning, se Länsstyrelsen Västra Götaland (2020).

3.13 Omställningsstöd till företag med omsättningstapp

Regeringens proposition 2019/20:181 Extra ändringsbudget för 2020 – Förstärkt stöd till välfärd och företag, insatser mot smittspridning och andra åtgärder med anledning av coronaviruset. 10 juni 2020. [Beslutad, bifall]. Förordning (2020:552) om omställningsstöd, utfärdad 17 juni 2020. Lag (2020:548) om omställningsstöd, utfärdad den 18 juni 2020. Förordningsmotiv (2020:8), utfärdad den 17 juni 2020. Regeringens proposition 2020/21:4 Extra ändringsbudget för 2020 – Förlängda och förstärkta stöd och ersättningar med anledning av coronaviruset. 10 september 2020. [Beslutad, bifall].

Omställningsstödet ska göra det möjligt för företag att överbrygga den akuta krisen och samtidigt underlätta för företag att ställa om och anpassa sin verksamhet. Stödet omfattar företag som är godkända för F-skatt samt de stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund som är undantagna från skattskyldighet men som uppfyller kraven för att vara allmännyttiga. Syftet med omställningsstödet är att underlätta för företag som på kort sikt har problem med att täcka sina fasta kostnader när intäkterna faller till följd av spridningen av sjukdomen covid-19.

Omställningsstödet innebär att företag kan få statligt stöd med 75 procent av det procentuella omsättningstappet, beräknat på företagets fasta kostnader för mars och april 2020. För att kunna få del av omställningsstöd ska företaget ha redovisat en nettoomsättning om minst 250 000 kronor det senaste räkenskapsåret. Nettoomsättningen ska ha minskat med mer än 30 procent under mars och april 2020 jämfört med mars och april 2019. Nedgången ska vara orsakad av spridningen av sjukdomen covid-19.

Storleken på stödet beror på hur mycket företagets nettoomsättning har minskat. Det lägsta stöd som beviljas är 5 000 kronor medan det högsta är 150 miljoner kronor. Om stödet uppgår till minst 100 000 kronor kan företaget även få ekonomiskt stöd för administrativa kostnader som företaget haft för att göra sin ansökan. Sådant stöd ges med högst 10 000 kronor per företag. Skatteverket handlägger och betalar ut stödet som tillförs företagen genom kreditering på skattekontot. Skatteverket föreslås under 2021 få ökat anslag med 60 miljoner kronor för att administrera omställningsstöd. (Prop. 2020/21:1, utgiftsområde 3, s. 19).

Företag som ansöker om omställningsstöd ska ange utgifter för fasta kostnader, eftersom det är dessa som stödet är tänkt att ersätta. Däremot kan inte företag få ersättning till löner eller revisionskostnader.¹⁴ Som fasta kostnader räknas bland annat hyra och leasing, räntor, värdeminskning, fastighetsskatt och kommunal fastighetsavgift, förbrukning av vatten och el, avlopp, uppvärmning av lokaler, internet, vissa tjänster såsom städning och sophantering (SFS 2020:552 10§).

Företag som har skatte- eller avgiftsskulder som lämnats till Kronofogden kommer inte att kunna få del av stödet. Inte heller företag som kan anses vara på obestånd enligt konkurslagen eller har sin hemvist i länder som OECD och EU betecknar som icke samarbetsvilliga ur skattesynpunkt.

¹⁴ Information från Skatteverkets hemsida

<https://skatteverket.se/foretagochorganisationer/skatter/coronainformationforforetagforeningarochoffentligaaktorer/omstallningsstodtillfoljdavcorona.4.1c68351d170ce5545274834.html> [hämtat 2020-10-20].

Regeringen föreslog den 10 september 2020 att omställningsstödet till företag utökas så att även maj, juni och juli månad 2020 blir stödberättigade månader (Prop. 2020/21:4). Förslaget har inte beslutats om i riksdagen när denna studie publicerats. Regeringen föreslår även att möjligheten att söka omställningsstöd ska gälla enskilda näringsidkare, se avsnitt 3.16. Med anledning av den utökade tiden som omställningsstödet kan sökas för, föreslog regeringen ett utökat anslag med 7 miljarder kronor vilket innebär att anslaget för omställningsstöd utökas från 39 miljarder till 46 miljarder kronor (Prop. 2020/21:4, s. 4). Regeringen beräknar även att anslaget behöver ökas med 2 miljarder kronor för 2021.

Det utökade omställningsstödet omfattar företag som fått en minskad nettoomsättning för maj respektive juni och juli 2020 i förhållande till motsvarande månader 2019. För maj ska nettoomsättningen ha minskat med mer än 40 procent och för juni och juli ska den sammanlagda nettoomsättningen ha minskat med mer än 50 procent för att omställningsstöd ska betalas ut.

På samma sätt som tidigare ges omställningsstöd med 75 procent av det procentuella omsättningstappet, beräknat på företagets fasta kostnader för maj-juli 2020. För stödperioden maj 2020 ges omställningsstöd med högst 75 miljoner kronor per stödberättigat företag och för stödperioden juni och juli 2020 ges omställningsstöd med högst 150 miljoner kronor per stödberättigat företag. Företag ska betala skatt på omställningsstödet, som är ett så kallat näringsbidrag. För verksamheter som är undantagna från skattskyldighet är omställningsstödet skattefritt. Detta gäller till exempel allmännyttiga ideella föreningar.

Regeringen har tidigare beräknat att omställningsstödet kan uppgå till 46 miljarder kronor för 2020 (Prop. 2020/21:4, s. 4). I budgetpropositionen gör dock regeringen bedömningen att omställningsstödet endast kommer uppgå till 14 miljarder kronor för 2020 (Prop. 2020/21:1, s. 33). Enligt primära siffror från Skatteverket har omställningsstödet beviljats till 18 000 företag med totalt cirka 1,6 miljarder kronor till och med den 4 september (Prop. 2020/21:1, utgiftsområde 24, s. 21).

3.14 Ersättning till upphörande av fiskeverksamhet

Förordning (2020:720) om stöd vid tillfälligt upphörande av fiskeverksamhet som en följd av spridningen av sjukdomen covid-19, utfärdad 3 juni 2020. Förordning (2020:765) om ändring i förordningen (2020:720) om stöd vid tillfälligt upphörande av fiskeverksamhet som en följd av spridningen av sjukdomen covid-19, utfärdad 4 september 2020.

Det så kallade stillaliggandestödet är ett stöd till yrkesfiskare som drabbas särskilt av covid-19-utbrottet. Ersättning ges för tillfälligt upphörande av fiskeverksamhet på grund av pandemin. För att få ersättning ställs krav på tidigare aktivitet av verksamheten enligt EU:s regelverk. Fiskeriverksamhet som fiskare väljer att upphöra från den 16 juni kan få ersättning. Ersättningen "... syftar till att täcka fasta kostnader samt en arbetskraftskostnad under stödperioden och baseras på schablonberäkningar" (Näringsdepartementet 2020). Stöden delas upp i elva perioder och gäller fiskeristopp från den 16 juni fram till och med den 31 december 2020. Ansvarig för handläggning av stödet är Jordbruksverket. Regeringen har öppnat upp för att stödet kan förlängas (Jordbruksverket 2020; Näringsdepartementet 2020).

Stillaliggandestödet kommer från en förändring i den Europeiska havs- och fiskerifonden. Ändringarna gjordes den 25 april 2020, men svenska fiskare har inte fått stöd inom ramen för havs- och fiskerifonden. Därför har ändringen först börjat gälla från och med 16 juni för svenska fiskare. Stödet riktas till "...innehavare av personlig fiskelicens samt till innehavare av fiskelicens som inte innehar överlåtbara fiskerättigheter för pelagiska arter och som har arbetat ombord på ett unionsfiskefartyg som berörs av stillaliggandet och som understiger 24 meter" (Näringsdepartementet 2020). Stödet ges endast till fiskeriverksamhet som har ett fiske att avstå ifrån. Det innebär exempelvis att verksamhet som berörs av fiskeristopp inte kan söka stödet. Total budget för stödet är 33,5 miljoner kronor.

Det maximala beloppet som de som söker stillaliggandestödet kan få beror på en schablon som baseras på historisk data. Bland annat spelar stödperiod, typ av fartyg och vilket artsegment licensinnehavaren tillhör roll för beloppet. Dessa underlag är baserade på data från Havs- och vattenmyndigheten. Samtliga stödsökanden som uppfyller villkoren för stödet kommer bli beviljade det stöd de har rätt till.

3.15 Stödpaket till kulturföretag

Förordning (2020:246) om statligt stöd för kulturevenemang som har ställts in eller skjutits upp med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19, utfärdad 24 april.

Kulturrådet, Filminstitutet och Konstnärsnämnden har fördelat stöd till arrangörer av offentliga kulturevenemang som ställts in eller skjutits upp med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19. Stödet ges även till konstnärligt verksamma aktörer som arbetat med, eller som skulle medverkat i, evenemanget (Kulturrådet 2020b). Stödet gäller evenemang som skulle ha hållits innan den 31 maj 2020. Enligt förordningen får stöd lämnas ut till "... juridiska personer och enskilda näringsidkare som är verksamma i Sverige och som bedriver eller arrangerar kulturverksamhet av professionell art" (SFS 2020:246, s.1). Stödet får högst uppgå till 75 procent av eventets intäktsbortfall för event med kostnader under en miljon kronor. Event med kostnader över en miljon kronor kan få stöd för 50 procent av intäktsbortfallet (SFS 2020:246, s. 2).

Totalt ska Kulturrådet dela ut 370 miljoner kronor, Filminstitutet 50 miljoner och Konstnärsnämnden 70 miljoner kronor¹⁵. Sammanlagt uppgår detta till en summa på 490 miljoner kronor. Utöver det totala krispaketet har även ordinarie stöd anpassats till pandemins effekter (Kulturdepartementet 2020). Budgetpropositionen för 2021 innehåller även förslag om stöd till företag inom kultursektorn.

Efter kulturrådets granskningar av ansökningarna fördelades krisstöd till cirka 1 500 aktörer inom musik- och scenkonstområdet av de drygt 2 000 som sökt stöd (Kulturrådet 2020a). Inga liknande siffror har ännu redovisats av Filminstitutet eller Konstnärsnämnden.

3.16 Urval av insatser i budgetpropositionen för 2021

Den 21 september lämnade regeringen budgetpropositionen för 2021 till riksdagen. När denna promemoria skrivs har inte riksdagen beslutat om budgetpropositionen. I budgetpropositionen nämns effekter av coronapandemin gång på gång. Många åtgärder

¹⁵ Sveriges Författarfond ska även dela ut 10 miljoner kronor i stipendier till enskilda kulturskapare (alltså inte företag).

syftar till att minska de negativa konsekvenserna av pandemin, som får stort utrymme i budgeten.

Förutom de förslag som beskrivs nedan nämns kultursektorn som särskilt utsatt sektor i budgeten. Regeringens bedömning är att ett stimulansstöd till kulturområdet för att stödja omställningen och återstarten av kulturaktiviteter i Sverige ska uppgå till en miljard kronor (Prop. 2020/21:1, utgiftsområde 17 s. 32). Vidare är regeringens förslag att exempelvis Tillväxtverket, Länsstyrelserna och Boverket ska tillföras extra resurser för att hantera ökat arbete med administration och kontroll av stöden. Förslaget är att Tillväxtverket totalt ska få 15 miljoner kronor för administrativa kostnader kopplade till handläggning av stöden för korttidsarbete 2021 (Prop. 2020/21:1, utgiftsområde 24, s. 102-103). Förslaget är att Länsstyrelserna ska få 25 miljoner kronor och Boverket ska få 31 miljoner kronor för att handlägga och besluta om ekonomiskt stöd till enskilda näringsidkare som drabbats ekonomiskt av coronapandemin (Prop. 2020/21:1, utgiftsområde 1 s. 61, utgiftsområde 18 s. 33), ett stöd som beskrivs nedan. I budgetförslaget ska andra myndigheter få minskat (eller inte ökat anslag som planerat) som besparingsåtgärder för att minska den totala kostnaden för statens utgifter.

I budgetpropositionen skriver regeringen att "[i]ntäkterna från de indirekta skatterna på arbete, huvudsakligen bestående av arbetsgivaravgifter och egenavgifter, bedöms minska med 4,5 procent 2020" (Prop. 2020/21:1, s. 76). Enligt regeringen beror minskningen främst på nedsättningen av arbetsgivar- och egenavgifter som tillfälligt införts på grund av de ekonomiska konsekvenserna av pandemin (Prop. 2020/21:1, s. 76-77).

3.16.1 Förslag om statligt stöd för kompetensinsatser under korttidsarbete

I utgiftsområde 24 (Näringsliv) beskrivs regeringsförslaget att arbetsgivare som får stöd vid korttidsarbete även ska kunna få ersättning för kostnader för kompetensinsatser. Förslaget bygger på lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete, som ändrats under coronapandemin. Denna förändring beskrivs ovan i avsnitt 3.5.

Om regeringens förslag i budgetpropositionen godkänns i riksdagen innebär det att arbetsgivare som fått stöd för korttidsarbete och som under tiden för korttidsarbetet ordnar kompetensinsatser ska få ersättning för kompetensinsatserna. Regeringen menar att kompetensinsatserna ska syfta till att höja eller validera arbetstagarens kompetens. Ersättning ska ges om lokalt kollektivavtal reglerar förutsättningarna för kompetensinsatserna eller att arbetsgivare och arbetstagare har avtalat insatserna skriftligt (Prop. 2020/21:1, utgiftsområde 24, s. 57). Enligt regeringens förslag ska staten stå för 60 procent av kostnaden för beviljade kompetensinsatser. Regeringen föreslår även ytterligare framtida förändringar som gäller kompetensinsatser som inte relateras till ekonomiska konsekvenser av coronapandemin. Regeringens förslag är att Tillväxtverket ska handlägga stödet och förändringen föreslås träda i kraft från 1 januari 2021. Stödet beräknas uppgå till 8,5 miljoner kronor (Prop. 2020/21:1, utgiftsområde 24).

3.16.2 Omsättningsbaserat stöd till enskild näringsidkare

Regeringens proposition 2020/21:4 Extra ändringsbudget för 2020 – Förlängda och förstärkta stöd och ersättningar med anledning av coronaviruset. 10 september 2020 [Ej beslutad]. Regeringens proposition 2020/21:1 Budgetproposition för 2021. [Ej beslutad]

Regeringen föreslog den 10 september samt i budgetpropositionen att även enskilda näringsidkare ska omfattas av ett stöd som ger kompensation för minskad ekonomisk omsättning. Syftet med stödet är att stärka enskilda näringsidkares möjligheter att överbrygga de ekonomiska konsekvenserna av spridningen av covid-19. Stödet beräknas som en andel av omsättningstappet under mars–juli 2020 jämfört med motsvarande period 2019. För mars och april ska den sammanlagda nettoomsättningen ha minskat med mer än 30 procent, för maj månad ska nettoomsättningen ha minskat med mer än 40 procent och för juni och juli ska den sammanlagda nettoomsättningen ha minskat med mer än 50 procent för att stöd ska betalas ut (Prop. 2020/21:4, s. 14).

För att ta del av stödet måste omsättningen för den enskilda näringsidkaren uppgå till minst 200 000 kronor föregående år. Stödet kommer vara uppdelat i tre stödperioder: mars – april 2020, maj 2020 och juni – juli 2020. Föregående års månad eller månader kommer utgöra referensperiod för de perioder du ansöker om stöd. Näringsidkaren kan få stöd på totalt 120 000 kronor (Verksam 2020). Regeringen bedömer statens kostnad till 3,5 miljarder kronor för 2020 och 1,5 miljarder för 2021.

4. Samlad bild av riktade stöd

I tabell 3 sammanfattas samtliga svenska statliga stöd som beskrivits i kapitel 3. Observera att uppgifterna på nuvarande budget bygger på senast tillgängliga utfall, eller senast tillgängliga prognoser per den 6 oktober 2020. Siffror inom parentes anger tidigare kostnadsberäkningar. Uppgifter om utbetalt belopp baseras på siffror vi fått från ansvariga aktörer eller officiella hemsidor. För majoriteten av stöden saknas sådana uppgifter och det totala beloppet anger endast en liten del av vad som faktiskt har betalats ut idag.

Tabell 3 Statliga ekonomiska stöd i coronapandemin, miljarder kronor

Avsnitt	Åtgärd	Syfte	Bidrag	Sänkta avgifter	Kreditgarantier eller lån	Uppskov, senarelagda inbetalningar	Uppgifter om utbetalt belopp	Tidsperiod	Målgrupp	Ansvariga myndigheter
3.1	Statligt ansvar för sjuklönekostnader	Sänka företags kostnader (och minska smittspridningen)	10,1				8,9	april - sept 2020	alla arbetsgivare, inkl. egenföretagare	Försäkringskassan, Skatteverket
3.2	Kreditgarantier till flygföretag	Ökad tillgång till kapital			5			jan- dec 2020	Flygbolag med svenskt tillstånd	Riksgälden
3.3	Rekapitalisering av SAS	Stärkt likviditet	5					hösten 2020	SAS AB	Regeringen
3.4	Anstånd med inbetalning av skatt och avgifter	Stärkt likviditet				40,9 ¹⁶	40,9	jan-sept 2020	Alla skattebetalare oavsett organisationsform	Skatteverket
3.5	Statligt stöd vid korttidsarbete	Sänka företags kostnader (undvika uppsägningar)	28 ¹⁷ (19,4)				28	6 + 3 månader från och med april 2020	Privata företag	Tillväxtverket
3.6	Statliga kreditgarantier – företagsakuten	Ökad tillgång till kapital (likviditetsproblem)			100		2,3	jan-dec 2020	Privata företag	Riksgälden
3.7	Nedsatta arbetsgivaravgifter	Sänka företags kostnader (stärkt likviditet)		27,5 ¹⁸			27,5	mars-juni 2020	Alla arbetsgivare	Skatteverket
3.8	Nedsatta egenavgifter	Sänka företags kostnader (stärkt likviditet)		1,53				jan-dec 2020	Enskilda näringsidkare, fysiska personer som är delägare i handelsbolag	Skatteverket
3.9	Utökad möjlighet till avsättning i periodiseringsfond	Undvika förlust		13 (9)				2019 års resultat	Enskilda näringsidkare, fysiska personer som är delägare i handelsbolag	Skatteverket

¹⁶ Utbetalt belopp per den 4 september 2020. I förhand har kostnaden inte beräknats av regeringen.

¹⁷ Utbetalt belopp per den 3 september 2020.

¹⁸ Beräkningar av utbetalt belopp per den 30 juni

3.10.1	Utökade lånemöjligheter till små och medelstora företag	Stärkta utlåningsmöjligheter			3			2020	Små & medelstora företag	Almi AB
3.10.2	Utökade lånemöjligheter till innovativa företag	Stärkta utlåningsmöjligheter			0,4			2020	Innovativa företag	Almi invest
3.10.3	Svensk Exportkredits utökade kreditgarantier	Stärkta utlåningsmöjligheter			75			2020	Svenska exportföretag	AB Svensk Exportkredit
3.11	Utökade exportkreditgarantier	Stärkta kreditgarantier			50			2020	Exporterande företag	Exportkredit-nämnden
3.12	Statligt stöd till hyresvärdar för rabatt på hyra	Sänka företags kostnader (stärkt likviditet)	2 (5)				0,402	april-juni 2020	Hyresvärdar i utsatta branscher	Länsstyrelser, Boverket
3.13	Omställningsstöd till företag med omsättningstapp	Stärkt likviditet	14 (39 ¹⁹ , 46)				1,6	mars-april 2020	Företag med F-skatt, allmännyttiga stiftelser, föreningar & trossamfund	Skatteverket
3.14	Ersättning till upphörande av fiskeverksamhet	Stärkt likviditet	0,0335					16 juni–31 december 202	Innehavare av fiskelicens som uppfyller krav	Jordbruksverket
3.15	Stödpaket till kulturföretag	Stärkt likviditet	0,49					till och med 31 maj 2020	Arrangörer av inställda eller uppskjutna offentliga kulturevenemang samt konstnärligt verkamma aktörer	Kulturrådet, Filminstitutet & Konstnärns-nämnden
		Summa	59,6235	42,03	233,4	40,9	109,602			

Anmärkning: Inom parentes redovisas tidigare beräkningar av regeringen eller ansvarig aktör.

¹⁹ Reviderad i budgetpropositionen från 39 till 14 miljarder

5. EU-stöd och regelverk i coronapandemin

Europeiska kommissionen har verkställt ett antal åtgärder för att stötta och lindra de samhällsekonomiska effekterna som har och kan uppstå inom EU. Nedan presenteras de ekonomiska stöd och regelverk som är riktade mot företag.

5.1 Utvidgat regelverk för statligt stöd

Tillfällig ram för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin under det pågående utbrottet av covid-19 (EUT C 091I, 2020-03-20). Antagen 19 mars 2020.

Europeiska kommissionen har antagit ett temporärt ramverk för att möjliggöra för medlemsstaterna att vara flexibla kring reglerna för statsstöd. Ramverket innebär även att medlemsstaterna ska kunna säkerställa företagens likviditet i syfte att bevara kontinuiteten i ekonomin under och efter coronapandemin. Det temporära ramverket som antogs den 19 mars 2020 är giltigt till och med december 2020 (Europeiska kommissionen 2020a). Innan tidsperiodens slut ska kommissionen göra en bedömning och eventuell förlängning av regelverket. De tillfälliga reglerna utvidgades sedan den 3 april 2020 (Europeiska kommissionen 2020b).

Det temporära ramverket omfattar ett antal typer av insatser. Nedan presenteras i korthet de insatser som är riktade mot företag:

- *Direkta bidrag, kapitaltillskott, selektiva skattefördelar och förskottsbetalningar:* Möjlighet för medlemsländerna att inrätta system för att bevilja bidrag till företag för att avhjälpa akuta likviditetsproblem. För företag inom primärjordbruket kan upp till € 100 000 beviljas, till företag inom fiskeri och vattenbruk € 120 000 och till företag inom andra sektorer kan € 800 000 beviljas för att tillgodose akuta likviditetsbehov.
- *Statliga garantier för företagens banklån:* Säkerställer att banker, upp till vissa belopp, fortsätter att tillhandahålla lån till kunder som verkligen behöver. De statliga garantierna kan täcka upp till 100 procent av risken på lån. Detta för att företag ska kunna säkerställa de omedelbara behoven av rörelsekapital och investeringar för att säkerställa företagens likviditet och möjligheter att hantera effekter av coronapandemin.
- *Subventionerade offentliga lån till företag:* Lån med förmånliga räntor som kan brukas till rörelsekapital och investeringar för att säkerställa företagens likviditet och möjligheter att hantera effekter av coronapandemin.
- *Skyddsåtgärder för banker:* Vägledning för direktstöd till bankernas kunder. I synnerhet till små och medelstora företag vid påbyggnad av bankernas befintliga utlåningskapacitet i det fall banker ska användas som utbetalare av stöd till företag. Syftet med denna insats är att inte skapa en snedvridning mellan banker genom att stöd betalas ut till företagen direkt.
- *Kortfristiga kreditförsäkringar vid export:* För att främja export medger denna insats flexibilitet gällande påvisandet av icke marknadsmässiga risker i vissa länder så att staten kan ställa ut kortfristiga exportkreditförsäkringar vid behov.
- *Riktat stöd genom uppskov med skattebetalningar och/eller socialförsäkringsavgifter:* Detta stöd är riktat mot de av coronautbrottet hårdast drabbade sektorerna, regionerna eller typer av företag.

- *Riktat stöd i form av lönesubventioner för anställda:* Detta stöd är riktat mot företag som är verksamma i de hårdast drabbade sektorerna eller regionerna och som i annat fall skulle behöva avskeda personal.

Det temporära ramverket som Europeiska kommissionen har tagit fram är ett komplement till de ordinarie reglerna om statligt stöd inom EU. De ordinarie reglerna för statsstöd innefattar redan möjligheter som medlemsländerna kan tillämpa för att mildra socioekonomiska effekterna av coronapandemin. Det temporära ramverket skapar möjligheter för medlemsländerna att säkerställa tillräcklig likviditet för olika typer av företag där reella behov finns, men är främst riktade mot små och medelstora företag. Det finns inom det temporära ramverket även stöd med syfte att bekämpa covid-19 och smittspridningen. Medlemsländerna kan kombinera alla stödinsatser i de fall som reglerna följs samt att de inte berör samma lån.

5.2 Stödinsatser för lantbrukare och små och medelstora företag verksamma inom jordbruket

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1308/2013 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/200. Upprättad 17 december 2013.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/872 om ändring av förordning (EU) nr 1305/2013 vad gäller en särskild åtgärd för att ge exceptionellt tillfälligt stöd inom ramen för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) för att hantera covid-19-utbrottet. Utfärdad den 24 juni 2020.

Förordningen gäller ekonomiskt stöd till lantbrukare och små och medelstora företag som är verksamma inom bearbetning, marknadsföring eller utveckling av jordbruksprodukter eller bomull med undantag för fisk och fiskprodukter. Syftet med förordningens är att lösa de likviditets- och kassaflödesproblem som har uppkommit på grund av att butiker, marknader och restauranger har tvingats stänga. Insatserna är undantagsåtgärder och stöd om € 7000 kan betalas ut till lantbrukare och € 50 000 till små och medelstora företag. Enligt förordningarna bör stödet dock begränsas till att uppgå till högst 2 procent av det totala bidraget till landsbygdsutvecklingsprogrammen från den Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu). Utbetalningar av stöd ska beslutas senast den 31 december 2020 och stöden ska utbetalas senast den 30 juni 2021.

Utifrån uppsatta kriterier kan medlemsländerna identifiera vilka som är behöriga mottagare av stöd. Kriterierna för lantbrukare bygger på produktionssektor, typ av jordbruk, jordbruksstrukturer, typ av marknadsföring av produkter samt antal säsongsarbetare. Kriterierna för små och medelstora företag bygger på företagets sektorsindelning, typ av aktivitet och typ av region.

Europeiska kommissionen offentliggjorde den 4 maj att ett åtgärds paket med marknadsstödjande undantagsåtgärder. Åtgärds paketet innehöll:

- möjlighet till privat lagring av mejeriprodukter och köttprodukter, det vill säga att möjlighet finns att dra tillbaka produkter från marknaden under minst 2-3 månader och som mest 5-6 månader för att anpassa utbud till efterfrågan,
- tillfälliga undantag från EUs konkurrensregler, vilket ger tillåtelse för näringsidkare inom hårt drabbade sektorer att själva vidta marknadsåtgärder av olika slag,
- större flexibilitet för marknadsstöd inom frukt-, grönsaks- och vinsektorn med syfte att återställa balansen på marknaden.

5.3 Solvensstöd till livskraftiga företag

Återhämtningsplan för EU. Föreslagen av Europeiska Kommissionen den 26 maj 2020. Enighet bland ledare inom Europeiska unionen om återhämtningsplanen den 21 juli 2020.

Den 26 maj 2020 föreslog Europeiska kommissionen en plan för återhämtning från konsekvenserna av coronapandemin. Den 21 juli 2020 enades ledarna inom Europeiska unionen om återhämtningsplanen samt långtidsbudgeten för 2021-2027 (Europeiska kommissionen 2020c).

Ett av förslagen i återhämtningsplanen var "Solvency Support Instrument". Det så kallade solvensstödet är tänkt att hjälpa företag att förebygga risken för kortsiktiga ekonomiska svårigheter som medför att företag blir insolventa på grund av covid-19-krisen. Stödet ska enligt förslaget omfatta € 300 miljarder och vara verksamt under perioden 2021-2024. Företagen som kan ta del av stödet ska vara etablerade och verka inom EU. Företagen ska även vara ekonomiskt livskraftiga, negativt ekonomiskt drabbade av coronapandemin samt oförmögna att säkerställa egen finansiering via marknaden. Företag ska inte heller ha haft finansiella svårigheter i slutet av 2019, i enlighet med EU:s statsstödsregler. De ekonomiska vinsterna med detta är att förhindra insolvens genom att förebygga att det försvinner arbeten samt att säkerställa att företag kan investera och bidra till Europas ekonomiska återhämtning. Stödet ska ges via EIB-group och inom ramen för Europeiska fonden för strategiska investeringar (Europeiska kommissionen 2020d). Det är ett temporärt krisinstrument med fokus på medlemsländer med begränsat nationellt solvensstöd.

6. Datatillgång för framtida utvärderingar

I detta kapitel redovisas en sammanfattning av den mikrodata som ansvariga aktörer samlar in idag, samt möjligheten att samla in ytterligare mikrodata. Att data samlas in kan i ett senare skede möjliggöra effektutvärderingar av olika stöd. Sammanfattningen omfattar även en beskrivning av vilken möjlighet aktören har att lämna ut data till analysmyndigheter, så som Tillväxtanalys. Det är dock många aktörer som i nuläget inte har kunnat svara på frågor om datatillgänglighet.

6.1 Riksgälden

Riksgälden hanterar tre stöd till näringslivet: statliga kreditgarantier till företag "företagsakuten" (se avsnitt. 3.6), kreditgarantier till flygföretag (avsnitt 3.2) samt utökad låneram till Svensk Exportkredit (avsnitt 3.10.3).

Riksgälden har uppgifter om stödmottagande företag för de två förstnämnda stöden. Uppgifter finns om belopp på kreditgarantierna, löptider, säkerheter, avgifter och branschindelning. Riksgälden gör bedömningen att det är möjligt för Tillväxtanalys att få ut uppgifter om stödmottagande företag avseende flygföretag. Däremot lämnar inte Riksgälden ut uppgifter avseende kreditgarantier inom företagsakuten med hänvisning till sekretess. För det tredje stödet, utökad låneram till Svensk Exportkredit, har Riksgälden ingen information om stödmottagande företag.

Riksgälden gör en viss uppföljning av stödmottagare inom företagsakuten. Uppföljningen redovisas för Näringsdepartementet. Av uppföljningen framgår stödmottagande branscher, geografiskt säte och företagsstorlek.²⁰ I övrigt planerar inte Riksgälden i dagsläget att genomföra utvärderingar av kreditgarantierna.

6.2 Boverket

Boverket hanterar statligt stöd till hyresvärdar för rabatt på hyran (avsnitt 3.12). Dessutom föreslår regeringen i budgeten för 2021 att ett omsättningsbaserat stöd till enskilda näringsidkare (avsnitt 3.14) ska införas. Om stödet införs kommer Boverket ges i uppdrag att administrera stödet.

Boverket har uppgifter på namn och organisationsnummer på stödmottagande företag, storlek på stödet, tidsperiod och branschtillhörighet. Boverket har även uppgifter om hyresgästen (som är den egentliga stödmottagaren).

Boverket är osäker på deras möjligheter att lämna ut uppgifter till Tillväxtanalys. Det behöver prövas efter begäran om uppgifter.²¹ Boverket har i dagsläget inga planer på att utvärdera stöden.

6.3 Skatteverket

Skatteverket har ansvaret för utbetalning av en rad olika stöd. Verket har ansvar för sjuklönekostnader (avsnitt 3.1), anstånd med inbetalning av skatt och avgifter (avsnitt 3.4), nedsatta arbetsgivaravgifter (avsnitt 3.7), nedsatta egenavgifter (avsnitt 3.8), utökad möjlighet till avsättning i periodiseringsfond (avsnitt 3.9), omställningsstöd till företag

²⁰ Riksgälden (2020). Rapportering avseende garanterad utlåning under garantiprogrammet till företag - företagsakuten. Regeringsrapport, opublicerad. Riksgäldens dnr. 2020/396. (Innehåller delvis känslig information)

²¹ Uppgifter från Emma Fält 2020-09-30, Boverket.

med omsättningstapp (avsnitt 3.13) samt omsättningsbaserat stöd till enskild näringsidkare (avsnitt 3.14).

Skatteverket har uppgifter om organisationsnummer för stödmottagande företag, samt i övrigt avseende belopp och tidsperiod. Dock gör Skatteverket bedömningen att de inte kommer kunna lämna ut uppgifterna till Tillväxtanalys med hänvisning till sekretess. Bedömningen är att Tillväxtanalys inte kan ges tillgång till mikrodata då Skatteverket anser att det inte finns tillräckligt stark rättslig grund för utlämning. Beslutet gäller all mikrodata från Skatteverket, inte enbart mikrodata för de stöd som nämns i denna promemoria.

6.4 Exportkreditnämnden

Exportkreditnämndens (EKN) tak för kreditgarantier har utökats från 450 till totalt 500 miljarder, vilket ger EKN större möjligheter att ge ut exportkreditgarantier under coronapandemin. Inga specifika "coronastöd" ges, det vill säga stöd till företag som särskilt drabbats av coronapandemin. I datan från EKN kan vi alltså inte särskilja mellan specifika "coronastöd" och bolagets övriga stöd till exportföretag. Då datan saknar avgränsningar mellan vanliga stöd och coronastöd skapas problem att utvärdera effekter av kreditgarantiernas ökade budget. Då stöden inte särskiljs av EKN har Tillväxtanalys ingen rekommendation för att öka utvärderingsbarheten i dagsläget. EKN rapporterar årligen data till Tillväxtanalys.

6.5 Svensk Exportkredit

Tre indirekta åtgärder har med anledning av coronapandemin tagits för att förbättra möjligheterna för Svensk Exportkredit (SEK) att låna ut pengar. SEK:s låneram i Riksgälden har utökats från 125 till 200 miljarder kronor. SEK har även föreslagit att staten ska avstå från sin aktieutdelning. De har också kompletterat sin ordinarie ram för Europeiska Investeringsfonden (EIF) med EIFs coronaanpassade villkor, vilket ger SEK bättre kapitaleffektivisering.

SEK samlar in data som behövs för att kunna göra en kreditprövning av ett företag. Uppgifter som samlas in är företagets namn, organisationsnummer, kontaktpersoner, e-postadresser, tillgångar, utgifter, skulder och likviditet. Det kan även handla om vissa andra uppgifter.

Det går inte att i SEK:s data särskilja de lån som getts på grund av coronapandemin från andra lån. SEK särredovisar inga affärer eller lån som getts på grund av coronapandemin. Det går att se tidsperioden för när krediterna beviljades, vilket kan kopplas till tiden för coronapandemin. SEK kan se att deras totala utlåningsvolym har stigit kraftigt sedan coronapandemin började. Då stöden inte särskiljs av SEK har Tillväxtanalys ingen rekommendation för att öka utvärderingsbarheten i dagsläget.

6.6 Försäkringskassan

Försäkringskassan ansvarar för att handlägga och betala ut ersättning för företags sjuklönekostnader i och med det utökade statliga ansvaret för sjuklönekostnader. Ingen ansökan behövs för att få denna ersättning. Företaget lämnar varje månad in en arbetsgivardeklaration till Skatteverket, där företaget fyller i sina sjuklönekostnader. Skatteverket lämnar över uppgifterna om företagets lönekostnader och sjuklönekostnader till Försäkringskassan, som beslutar om företagets ersättning. Datat som Försäkringskassan samlar in är företagets lönekostnader, företagets sjuklönekostnader, beslut med datum om ersättning och beviljat belopp. All data som samlas in är kopplad till organisationsnummer.

6.7 Jordbruksverket

Jordbruksverket hanterar ett stöd till näringslivet, det så kallade "stillaliggandestödet" till de som bedriver fiskeriverksamhet. Verket planerar att utvärdera stödet under december 2020 för att ta lärdom av arbetet och arbeta vidare utifrån lärdomarna framöver. Företag ansöker via Jordbruksverkets hemsida. Data som samlas in är licensinnehavarens organisationsnummer, företagets storlek, tidsperiod stöden avser, ansökandes motivation till varför de ska få stödet, fiskart och geografiskt område stödet avser samt fartygssignal. Jordbruksverket sparar även information om företag som sökt men inte fått stöd. Verket planerar att kontrollera de som sökt stöd i efterhand.

6.8 Tillväxtverket

Tillväxtverket ansvarar för stödinsatsen korttidsarbete som beskrivs i avsnitt 3.5. Stöden är temporära. Uppföljning av den första ansökningsomgången pågår. Om uppföljningen visar att stödet betalats ut felaktigt kommer Tillväxtverket kräva att utbetalat stöd återbetalas. Tillväxtverket utför de reglerade uppföljningarna och det finns även planer och en ambition att göra större uppföljningar och utvärdering. I nuläget är ingen ytterligare uppföljning eller utvärdering fastställd, däremot pågår analys och förberedelsearbete för kommande uppföljningar och utvärderingar. Data som samlas in är stödmottagarens namn, organisationsnummer, antal anställda, CFAR-nummer²², kommun, län och branschtillhörighet.

6.9 Almi

Almi hanterar lånemöjligheter riktade till små och medelstora företag (avsnitt 3.10.1). Inom ramen för Almis ordinarie verksamhet erbjuder Almi även så kallade mikrolån. Mikrolånen ges ut till företag i behov av coronastöd i de fall mikrolånen är mer fördelaktiga jämfört med de lån som upprättats specifikt för företag i behov av coronastöd. Mikrolån ges även ut till företag som inte har behov av särskilt coronastöd inom ramen för Almis ordinarie verksamhet. En uppföljning av Almis stödinsatser genom de lånemöjligheter som enbart är riktade till företag som drabbats negativt ekonomiskt av coronapandemin skulle således medföra en underrepresentation av lån som beviljats på grund av att företagen drabbats negativt ekonomiskt av coronapandemin. De data som samlas in om de som söker och beviljas bryggglån är organisationsnummer, bransch, ändamål för krediten, kön (ägare), intern rating, kommun, län, exporterande, ungdom, antal anställda samt företagsålder. Almi utför uppföljningar kring andel utbetalt versus beviljade kreditramar. Mätningar av andel bryggglån och till viss del andel uppskov som direkta konsekvenser av covid-19 utförs.

6.10 Almi Invest

Almi Invest ansvarar för utökade lånemöjligheter till innovativa företag (avsnitt 3.10.2). Almi Invests riskkapitalinvesteringar omfattas av större krav på sekretess jämfört med andra stöd. Tillgång till löpande data kring Almi Invest riskkapitalinvesteringar är svårt att erhålla. Data som samlas in om de företag som söker och beviljas lån är organisationsnummer, företagsnamn, bransch, kommun, län, riksområde, företagsfas, VD:s genus och grundarens genus. Vid beviljad investering, så sparas data om utbetalt belopp. Almi Invest särskiljer vilka investeringar som utförs inom ramen för det tillskott

²² Enligt uppgift från Tillväxtverket finns inte uppgifter på CFAR-nummer för samtliga ansökningar.

Avvägningen gjordes att företagen endast skulle behöva göra en ansökan, även om ansökan omfattar flera arbetsställen. Det betyder att det vanligen endast är ett arbetsställe som angivits i ansökan (ofta huvudkontorets adress). Av den anledningen överskattas antalet korttidspermitterade i storstäderna medan de underskattas i andra delar av landet. Tillväxtverket försöker dock komma tillrätta med problemet när individdata finns på plats.

om 400 Mkr som tilldelades av regeringen. Dock är det inte möjligt att särskilja om investeringar utförs på grund av coronapandemin oavsett om de utförs inom ramen för regionalfonderna eller det tilldelade tillskottet. Sådan information lagras inte systematiskt.

6.11 Sammanfattande iakttagelser kring datatillgången

Data som är viktigast att samla in är organisationsnummer, tidsperiod när stöden utbetalats samt summan som stödet uppgår till. Majoriteten av de ansvariga aktörerna samlar in och kan ge ut denna information till en analysmyndighet så som Tillväxtanalys. För majoriteten av stöden som nämns i studien finns således goda möjligheter för framtida extern utvärdering. Undantaget är Exportkreditnämnden och Svensk Exportkredit, där "coronastöd" och övriga stöd inte särskiljs.

I de fall där sekretess hindrar datautlämning, vilket främst gäller Riksgälden och Skatteverket, är förutsättningarna sämre för extern utvärdering. Detta gäller både kvantitativa och kvalitativa studier då information inte ges ut kring vilka företag som fått stöd. Huruvida sekretessen kan omprövas eller om intern utvärdering fyller behoven går inte att bedöma i dagsläget. De som hänvisar till sekretess är Riksgäldens kreditgarantier inom företagsakuten samt de stöd Skatteverket ansvarar för. Att sekretess hindrar myndigheterna att ge ut data handlar i grunden om regelverk som påverkar myndigheterna vilket är en komplex juridisk fråga.

7. Reflektioner

Riksdagen har under våren och sommaren 2020 löpande beslutat om olika typer av stödpaket riktade till näringslivet. Det handlar om betydande belopp. De senaste tillgängliga bedömningarna för de statliga kostnaderna pekar på knappt 60 miljarder i ekonomiska bidrag och cirka 42 miljarder kronor i sänkta avgifter, sammanlagt ungefär 101,65 miljarder kronor. Det motsvarar mer än 8 procent av de totala statliga utgifterna i budgeten för 2020 och 2 procent av bruttonationalprodukten. Som jämförelse kan nämnas att tillkommande statliga stöd för att hantera finanskrisen mellan 2008 och 2009 beräknades uppgå till 15 miljarder kronor²³.

Riksdagen har därtill beslutat om utökade kreditgarantier och lån med cirka 233 miljarder samt uppskov med inbetalningar av skatt på nästan 41 miljarder kronor. Det bör påpekas att staten räknar med att få tillbaka pengarna för de två sistnämnda stöden. Avgifter och räntor ska täcka de tillfälligt ökade kostnader staten ådrar sig. Dock står staten för en ökad ekonomisk risk i form av eventuella uteblivna inbetalningar, exempelvis för företag som senare försätts i konkurs. Som regeringen själv ger uttryck för i budgetpropositionen för 2021 kan det vara svårt att beräkna vad den ökade risken innebär för statsfinanserna. Enligt uppgifter som vi har fått in, som dock inte täcker alla stöd, har de statliga stöden och lånen till och med den 15 oktober uppgått till 109,6 miljarder. Summan kan dock vara mycket större.

Vid allt budgetarbete är det mer eller mindre svårt att förutse efterfrågan och resursbehov. Den stora osäkerhet som pandemin innebär ökar givetvis svårigheterna att få in alla tänkbara utgifter i en budget. Dessa svårigheter märks i regeringens förändrade kostnadsberäkningar av de olika stöden. Regeringen anvisade exempelvis först 39 miljarder kronor för omställningsstödet till företag (se avsnitt 3.13). Sedan justerades det upp till 46 miljarder, för att sedan revideras ner till 14 miljarder kronor i budgetpropositionen för 2021. Andra exempel är stödet för korttidsarbete till vilket regeringen anslag 19,4 miljarder. I budgetpropositionen bedöms dock kostnaden öka till 28 miljarder kronor. Ett annat exempel är de utökade kreditgarantierna för företag, den så kallade "företagsakuten". Riksgälden kan högst ställa ut kreditgarantier om sammanlagt 100 miljarder kronor till kreditinstitut för att öka utlåningsmöjligheterna till företag. De beviljade lånen till företagen (som omfattas av den statliga kreditgarantin) stannade dock vid 2,3 miljarder kronor per den 25 september 2020.

En stor del av svårigheterna att utforma väl avvägda stöd, och kostnadsberäkna dem, beror på osäkerheter om hur pandemin utvecklar sig globalt och i Sverige. Det är även svårbedömt hur pandemin påverkar de svenska företagen. En ytterligare svårighet är att det finns mycket begränsade erfarenheter och kunskaper om effekter av olika ekonomiska stöd där en pandemi är den bakomliggande orsaken till ekonomiska förändringar. Då kunskapen om ekonomiska beslut vid en global pandemi är begränsade och måste länders regeringar pröva sig fram. Vi är i den meningen ute på oprövad mark.

I beslut som fattas är det viktigt att se till vad företagen efterfrågar och slutligen avropar. En stor diskrepans mellan regeringens anvisade medel för olika stöd och dess användning kan tyda på att företagen inte uppfattar stöden som attraktiva att söka. Det kan finnas en rad olika anledningar till det. Det kan exempelvis bero på att vissa företagsgrupper är ovilliga att låna utan hellre drar ner maximalt på sina kostnader och på så sätt försöker klara sig ekonomiskt. Det kan också bero på villkor för att få stöden

²³ Detta avser tillkommande medel som staten beslutade om, utöver ordinarie anslag till näringsliv och företagande. Kreditgarantier, lån och uppskov ej inräknat.

eller hur komplicerade de uppfattas att söka. Det kan även vara ett utslag av att stöden är felriktade, det vill säga att de inte omfattar företag som är i störst behov av stöd.

Att genomföra utvärderingar av stöden såväl som processen för inrättande och utbetalning samt uppföljning av stöd är av stor vikt. Detta för att dels under pågående stödutbetalningar kunna göra justeringar av såväl stöd som vilka data som samlas in om stödmottagarna för att skapa förutsättningar för djupare utvärderingar av stödinsatserna. Detta för att kunna utvärdera effekter samt skapa förutsättningar för lärande inför framtiden. Det är viktigt att klargöra vilka data som är nödvändiga att samla in samt att inför en utvärdering kunna särskilja vilka stöd som har brukats för att mildra effekterna av coronapandemin. Det är även av stor vikt att det genomförs effektutvärderingar av de stöd och insatser som varit aktuella under coronapandemin. Detta för att utvärdera stödets verkningar och effekter och därigenom erhålla kunskap och lärande som kan ligga till grund för utformningen av mer effektiva stöd vid framtida ekonomiska kriser.

7.1 Förslag till vidare studier

Pandemin fortgår i skrivande stund. Det är därmed sannolikt att åtminstone en del av stöden kommer att fortsätta, villkoren för andra kan förändras. En uppdaterad studie längre fram är därmed att rekommendera.

Vi ser flera möjliga studier vilka kan vara till nytta för såväl beslutsfattare som utvärderare. En tänkbar fortsättning på den här kartläggningen är att gå vidare med en komparativ studie där de svenska stöden till näringslivet jämförs med stöd i andra länder. En sådan studie kan ge svar på vilka stöd som finns i andra länder, vilka stöd företag kan söka, hur villkoren ser ut samt hur stora stöden är. Det är särskilt viktigt att analysera svenska företags konkurrensför- och nackdelar i och med olikheter i stöd mellan Sverige och jämförelseländerna. Det är viktigt med kunskapsunderlag om hur en stödmix kan se ut då beslutsfattare till viss del är ute på oprövad mark i och med pandemins konsekvenser. Analysen bör således innefatta avvägningen av statsfinansiella aspekter och stödets effektivitet för näringslivet. Även frågan om hur stöden påverkar en nödvändig strukturomvandling är viktig samt om stöden träffar rätt företag, det vill säga de särskilt drabbade företagen som har en långsiktig överlevnadsförmåga. Intressant här är även i vilken utsträckning utbetalade stöd bidragit till överlevnad för företag som utan stöd i en normal situation inte är livskraftiga.

Referenser

Bet. 2019/20:FiU51 Extra ändringsbudget för 2020 – Stöd vid korttidsarbete och andra åtgärder med anledning av coronaviruset.

Bet. 2019/20:FiU52 Extra ändringsbudget för 2020 - Kreditgarantier till flygföretag med anledning av coronaviruset.

Boverket. (2020). *Statligt stöd när vissa lokalyresgäster fått rabatt på hyran*. Tillgänglig: <https://www.boverket.se/contentassets/bd1a632f0ec1472ca53d7f48074cc232/lok-200928.pdf> [2020-09-30].

Cervenka, Andreas. (2020). Statens nödlån sågas – ”inte ens i närheten av stöd”. *Dagens industri*. Tillgänglig: <https://www.di.se/nyheter/statens-nodlon-sagas-inte-ens-i-narheten-av-stod-till-foretag/> [2020-10-16]

Entreprenörskapsforum. (2020a). *Global entreprenörskapsrapport: Hur klarar svenskt entreprenörskap krisen?* Tillgänglig: <https://entreprenorskapsforum.se/2020/04/20/global-entreprenorskapsrapport-hur-klarar-svenskt-entreprenorskap-krisen/> [2020-10-16]

Entreprenörskapsforum. (2020b). *Utllysning: Idéer för ekonomisk återhämtning efter pandemin*. Tillgänglig: <https://entreprenorskapsforum.se/efterpandemin/> [2020-10-16]

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007 (EUT L 347, 2013-12-20, s. 671-854).

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/872 av den 24 juni 2020 om ändring av förordning (EU) nr 1305/2013 vad gäller en särskild åtgärd för att ge exceptionellt tillfälligt stöd inom ramen för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) för att hantera covid-19-utbrottet (EUT L 204, 2020-06-26, s. 1-3).

Europeiska kommissionen. (2020a). *State aid: Commission adopts temporary framework to enable member states to further support the economy in the COVID-19 outbreak*. Tillgänglig: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_496 [2020-10-19]

Europeiska kommissionen. (2020b). *State aid: Commission extends temporary framework to enable member states to accelerate research, testing and production of coronavirus relevant products, to protect jobs and to further support the economy in the coronavirus outbreak*. Tillgänglig: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_570 [2020-10-19]

Europeiska kommissionen. (2020c). *Recovery plan for Europe*. Tillgänglig: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/recovery-plan-europe_en [2020-10-19]

Europeiska kommissionen. (2020d). *Solvency support instrument helping kick-start the European economy*. Tillgänglig: <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ssi-factsheet.pdf> [2020-10-19]

FM 2020:8. *Förordningsmotiv för förordning om omställningsstöd*. Stockholm: Finansdepartementet.

Institutet för näringslivsforskning. (2020). *IFN-forskning med bäring på coronakrisen*. Tillgänglig: https://www.ifn.se/om_ifn/aktuellt/2020-03-20-ifn-forskning-med-baring-pa-coronakrisen [2020-10-16]

Jordbruksverket. (2020). *Vem kan få stödet?* Tillgänglig:
<https://jordbruksverket.se/stod/fiske-och-vattenbruk/fiske/stod-for-tillfalligt-upphorande-av-fiskeverksamhet-pa-grund-av-covid-19#h-Vemkanfastodet> [2020-10-16]

Kulturdepartementet. (2020). *Kulturrådet, Filminstitutet, Konstnärsnämnden och Sveriges författarfond fördelar krispengar till kulturen.* Tillgänglig:
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/04/kulturradet-filminstitutet-konstnarsnamnden-och-sveriges-forfattarfond-fordelar-krispengar-till-kulturen/> [2020-10-16]

Kulturrådet. (2020a). *Beslut om krisstöd till kulturen.* Tillgänglig:
<https://www.kulturradet.se/nyheter/2020/beslut-om-krisstod-till-kulturen/> [2020-10-16]

Kulturrådet. (2020b). *Stödpaket till kulturen.* Tillgänglig:
<https://www.kulturradet.se/stodpaket-till-kulturen/> [2020-10-16]

Länsstyrelsen Västra Götaland. (2020). *Stöd för sänkta hyror i utsatta branscher.* Tillgänglig:
<https://www.lansstyrelsen.se/vastra-gotaland/samhalle/planering-och-byggande/stod-for-sankta-hyror-i-utsatta-branscher.html> [2020-08-26]

Meddelande från kommissionen: Tillfälligt ram för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin under det pågående utbrottet av covid-19 (EUT C 091I, 2020-03-20, s. 1-9).

Nordic Baltic Tech. (2020a). *Addressing challenges in key sectors through technology.* Tillgänglig: <https://nordicbaltic.tech/2020/03/03/addressing-challenges-in-key-sectors-through-technology/> [2020-10-16]

Nordic Baltic Tech. (2020b). *Nordic Baltic Tech: Tracking the COVID-19 response.* Tillgänglig: https://nordicbaltic.tech/#_initiative [2020-10-16]

Näringsdepartementet. (2020). *Ersättning för tillfälligt upphörande av fiskeverksamhet som en följd av covid-19-utbrottet möjliggörs till yrkesfisket.* Tillgänglig:
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/06/ersattning-for-tillfalligt-upphorande-av-fiskeverksamhet-som-en-foljd-av-covid-19-utbrottet-mojliggors-till-yrkesfisket/> [2020-10-16]

OECD. (2020a). *Coronavirus (COVID-19): SME policy responses.* Tillgänglig:
https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=119_119680-di6h3qgi4x&title=Covid-19_SME_Policy_Responses [2020-10-20]

OECD. (2020b). *Tourism policy responses to coronavirus (COVID-19).* Tillgänglig:
https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=124_124984-7uf8nm95se&title=Covid-19_Tourism_Policy_Responses [2020-10-20]

Prop. 2008/09:113 Ökade möjligheter till skatteanstånd.

Prop. 2013/14:1 Budgetpropositionen för 2014.

Prop. 2019/20:99 Vårändringsbudget för 2020.

Prop. 2019/20:132 Extra ändringsbudget för 2020 - Åtgärder med anledning av coronaviruset.

Prop. 2019/20:136 Extra ändringsbudget för 2020 – Kreditgarantier till flygföretag med anledning av coronaviruset.

Prop. 2019/20:142 Extra ändringsbudget för 2020 – kreditgarantier för lån till företag.

Prop. 2019/20:146 Extra ändringsbudget för 2020 – Ytterligare åtgärder med anledning av coronaviruset.

Prop. 2019/20:151 Extra ändringsbudget för 2020 – Ytterligare åtgärder på skatteområdet med anledning av Coronaviruset.

Prop. 2019/20:167 Extra ändringsbudget för 2020 – Stöd till hälso- och sjukvården, utbildningsinsatser och andra åtgärder med anledning av coronaviruset.

Prop. 2019/20:181 Extra ändringsbudget för 2020 – Förstärkt stöd till välfärd och företag, insatser mot smittspridning och andra åtgärder med anledning av coronaviruset.

Prop. 2019/20:187 Extra ändringsbudget för 2020 – Ersättning till riskgrupper, kapitalinsatser i statligt ägda företag och andra åtgärder med anledning av coronaviruset.

Prop. 2020/21:1 Budgetpropositionen för 2021.

Prop. 2020/21:4 Extra ändringsbudget för 2020 – Förlängda och förstärkta stöd och ersättningar med anledning av coronaviruset.

Regeringskansliet. (2020). *Åtgärder på socialförsäkringsområdet med anledning av nya coronaviruset*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/socialforsakringar/atgarder-inom-sjukforsakringen-med-anledning-av-corona/> [2020-08-28]

Riksgälden. (2020). *Anslutna institut och aktuellt rambelopp*. Tillgänglig: <https://www.riksgalden.se/sv/var-verksamhet/garantier-och-lan/foretagsakuten-garantiprogram-for-foretag/anslutna-banker-och-institut-inom-foretagsakuten/> [2020-05-28]

Riksgälden (2020). *Rapportering avseende garanterad utlåning under garantiprogrammet till företag - företagsakuten*. Regeringsrapport, opublicerad. Riksgäldens dnr. 2020/396.

Rskr. 2019/20:188.

Rskr. 2019/20:202

SFS 2011:1244. *Skatteförfarandelag*. Stockholm: Finansdepartementet.

SFS 2020:191. *Lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2020:195. *Förordning om vissa sjukpenningförmåner med anledning av sjukdomen covid-19*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2020:237. *Förordning om statligt stöd när vissa lokalhyresgäster fått rabatt på hyran*. Stockholm: Näringsdepartementet.

SFS 2020:246. *Förordning om statligt stöd för kulturevenemang som har ställts in eller skjutits upp med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19*. Stockholm: Kulturdepartementet.

SFS 2020:548. *Lag om omställningsstöd*. Stockholm: Finansdepartementet.

SFS 2020:552. *Förordning om omställningsstöd*. Stockholm: Finansdepartementet.

SFS 2020:720. *Förordning om stöd vid tillfälligt upphörande av fiskeverksamhet som en följd av spridningen av sjukdomen covid-19*. Stockholm: Näringsdepartementet.

SFS 2020:725. *Förordning om ändring i förordningen (2020:237) om statligt stöd när vissa lokalhyresgäster fått rabatt på hyran*. Stockholm: Näringsdepartementet.

SFS 2020:755. *Förordning om ändring i förordningen (2020:195) om vissa sjukpenningförmåner med anledning av sjukdomen covid-19*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2020:765. *Förordning om ändring i förordningen (2020:720) om stöd vid tillfälligt upphörande av fiskeverksamhet som en följd av spridningen av sjukdomen covid-19*. Stockholm: Näringsdepartementet.

Skatteverket. (2020). *Corona – information för företag, föreningar och offentliga aktörer*.

Tillgänglig:

<https://www.skatteverket.se/foretagochorganisationer/skatter/coronainformationforforetagochforeningarochoffentligaaktorer.4.1c68351d170ce554527537.html> [2020-06-08]

Skatteverket. (2020) Omställningsstöd för maj och juni-juli 2020. Tillgänglig:

<https://skatteverket.se/foretagochorganisationer/skatter/coronainformationforforetagochforeningarochoffentligaaktorer/omstallningsstodtillfoljdavcorona.4.1c68351d170ce5545274834.html> [hämtat 2020-10-20].

Tillväxtanalys. (2020). *Ekonomiska kriser och näringspolitiska insatser – vilka är erfarenheterna från finans?* Tillgänglig: <https://kundforum.tillvaxtverket.se/org/tillvaxtverket/d/hur-fordelas-kostnaderna-for-nedgang-i-lon-och-arb/krisen-och-1990-talskrisen?> Östersund: Tillväxtanalys.

Tillväxtverket. (2020a). *Hur fördelas kostnaderna för nedgång i lön och arbetstid under 2020?*

Tillgänglig: <https://kundforum.tillvaxtverket.se/org/tillvaxtverket/d/hur-fordelas-kostnaderna-for-nedgang-i-lon-och-arb/> [2020-10-10].

Tillväxtverket. (2020b). *Korttidsarbete*. Tillgänglig: <https://tillvaxtverket.se/om-tillvaxtverket/information-och-stod-kring-coronakrisen/korttidsarbete/sa-fungerar-korttidsarbete.html> [2020-06-17].

Verksamt. (2020). *Omsättningsstöd till dig som driver enskild näringsverksamhet*. Tillgänglig:

<https://www.verksamt.se/driva/samlad-information-till-foljd-av-coronaviruset/omsattningsstod-till-enskild-naringsverksamhet> [2020-09-29]

Tillväxtanalys har regeringens uppdrag att analysera och utvärdera statens insatser för att stärka Sveriges tillväxt och näringslivsutveckling. Genom vår kunskap bidrar vi till att effektivisera, ompröva och utveckla tillväxtpolitiken samt genomförandet av Agenda 2030.

I vårt arbete fokuserar vi särskilt på hur staten kan främja Sveriges innovationsförmåga, på investeringar som stärker innovationsförmågan och på landets förmåga till strukturuomvandling. Dessa faktorer är avgörande för tillväxten i en öppen och kunskapsbaserad ekonomi som Sverige. Våra analyser och utvärderingar är framåtblickande och systemutvecklande. De är baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Sakkunniga medarbetare, unika databaser och utvecklade samarbeten på nationell och internationell nivå är viktiga tillgångar i vårt arbete. Genom en bred dialog blir vårt arbete relevant och förankras hos dem som berörs.

Tillväxtanalys finns i Östersund (huvudkontor) och Stockholm.

Den kunskap vi tar fram tillgängliggör vi på www.tillvaxtanalys.se. Anmäl dig gärna till vårt nyhetsbrev för att hålla dig uppdaterad om våra pågående och planerade kunskapsprojekt. Du kan även följa oss på Twitter, Facebook och LinkedIn.

Tillväxtanalys
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon: 010-447 44 00
E-post: info@tillvaxtanalys.se
Webb: www.tillvaxtanalys.se